

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszadását vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes számok ára...

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
Égész évre . . . 6 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 50 »

Helyben na. noz. árdva:
Égész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Videkre postán szállítva:
Égész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 50 »

NAGYVÁRAD, január 9.

Állami szocializmus.

Az a roppant nagy változás, mely a liberalizmust, századunk legnagyobb politikai rendszerét az utóbbi években a művelt nyugati államokban érte, több helyt, névszerint Belgiumban, Németországban és Ausztriában pedig valósággal összeforrt, — egyrészt új, egészséges, életerős politikai és gazdasági rendszereket vetett felszínre, másrészt pedig a liberalizmus irányadó képviselőit arra a sisyphusi munkára indította, hogy ennek a korhadtnak, kivénült rendszernek a változott viszonyoknak megfelelő új irányt, tartalmat adni iparkodjanak. Ez utóbbi ugyan bajoson fog sikerülni, valószínűleg meddő kísérlet marad.

Az osztrák kormány új hivatalos lapja a »Reichswehr« ujévi vezércikkében minden tartózkodás nélkül nyíltan bevallja, hogy »a liberalizmus összetörött, az antiszemitizmus átgázol rajta, a nemzetiségi kérdés elveszíti a talajt és a szociális kérdés foglalja el tőle. Tagadhatatlan, — mondja tovább — hogy a liberális eszme meghalt, a nemzeti eszme vénül, a szociális mozgalom és kísérője az antiszemitizmus fiatal és erőteljes. De a szociáldemokraczia és antiszemitizmus hatalma abban a mértékben kell, hogy szűnjék, amint az állam és a kormány maga fog a szociális reformokhoz. Az állami szocializmus legyen mindenekelőtt humanus szocializmus.«

Ime odaát a szomszédban ismeri

már a kormány és meg is akarja valósítani az állami szocializmust, miről eddig csak egyes szaktudósok könyveiből alkothattunk fogalmat magunknak.

Ez az állami szocializmus kétségkívül egészen más, mint amiről a szociálisták álmodoznak. Mert, hogy többet ne említsünk, az állami szocializmus szentnek és sérthetetlennek vallja a magántulajdont; s ámbár a törvény előtti egyenlőség talaján áll, azért esze ágában sincs megszüntetni az osztály különbséget. De nem is az a cél, hogy egyes túlzók álmodozásait megvalósítsa az állam, hanem az, hogy előmozdítsa a polgárok anyagi boldogulását, azok jólétét s így elvegye a féktelen izgatások élet és alapját, melyek feldúlással fenyegetik a társadalom békéjét.

XIII. Leó pápa két mély bölcseségű encyclikájában feltárta a társadalmunkat fenyegető baj lényegét, biztos kézzel megjelölte a gyógyítás módjait és rámutatott, mit kell tenniük a föld hatalmasainak, ha azt akarják, hogy országglásuk békés és állandó legyen.

A vatikáni fogoly szavát megértette a keresztény világ. Nyomában sarjadt a belgiumi ker. szocializmus és a német centrum győzelme. Ma már országunk határánál van és bebocsátásért kopogtat.

A talaj fel van már szántva nálunk is. Legmélyebbre szántotta maga a liberalizmus az ő kapitalizmusra fektetett gazdasági rendszerével. Ami az országban harmincz év óta a törvényhozás, az ipar, kereskedelem és gazdaság terén történt, — az mind kizárólag csak a nagy tőke érdekében történt. A szegény néppel nem

törődött senki, legkevésbé pedig azok, akik a néptől kapták hatalmukat. Ez a nép ma is védtelenül ki van szolgáltatva anyagi téren a vérszopó pióczáknak, az uzsorások lelketlen seregének, jogi téren pedig a legutolsó segédjegyzőnek.

A nemzetközi szociálisták nálunk is megkezdtek féktelen izgatásait. De ez csak növeli a bajt, ahelyett, hogy gyógyítaná. Az ő már több mint évtizedes működésük nem birta kizökkenteni a népet java iránt való érzéketlenségéből a liberálisizmust.

Az agrár- és még inkább a néppárti mozgalom már szeget ütött a magyar liberalizmus fejébe. Nem siet ugyanolyan gyors léptekben változtatni irányát, mint ez Ausztriában történik, — de nem egy jel mutatja, hogy a liberalizmus nálunk is válság előtt áll.

Nemrégiben közöltünk szemelvényekkel egy félhivatalos lap vezércikkéből, melyben ez beismeri a liberalizmus csődjét. Még tovább megy a kormánypárti »Pesti Hirlap.«

Bismarck szociális olajesőppjével mintha meg kellene kenni valahára a modern magyar állam gépezetét is. És mintha végképen itt volna ideje már annak, hogy a szegény néposztályokért tegyünk valamit, mivelhogy azoknak a nyomorát államjogi sérelmekkel és mindenféle pártbeli taktikával enyhíteni nem lehet. És mivelhogy különben ez a feneketlen hanyagság már is nagyszerű tőkét szállít a falvakon és a városokban a szociális izgatás számára. Vagy a levegőből kaptuk-e mi a néppártot és a paraszt-szociálistákat?

Itt az ideje egyáltalán, hogy a magyar politika, mihelyest a halaszthatatlan kiegyezési kérdést elrendezte, azonnal, de azonnal a köz-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Gyermekvilág.

(Orosz beszélyke.)

CSEHOV ANTAL után: SIMPLEX.

Apa, anya és Nadja néni nincsenek otthon. Keresztelőre mentek ahhoz az öreg katonatiszthez, a kinek az a szép vas-derese, szürke lova van. Visszatértekre várva ülnek körül az asztalt Grisa, Anja, Sonja, Aljosa és Andrej, a szakácsné fia és lutrit játszanak.

Szorosan véve ilyenkor már az ágyban kellene lenni mindnyájuknak, de hát hogy is lehetne már elaludniok a nélkül, hogy kivennék a mamából a titkot, hogy és mint nézett ki a kis keresztfiu s hogy mit tálaltak az asztalra a keresztelői lakomán.

Az asztal, melyre egy függő lámpa vetette a magasból a világosságot, táblákkal, számlakocskákkal, mogoró és dióhéjakkal s négy-szögű üveglapokkal volt elárasztva és tele hányva. Középen egy nagy tál állott a benne öt darab rézkopek. A tál mellett egy félig megévelt alma egy olló és egy fatányér volt, melybe a dióhéjakat hajigálták a gyerekek. A játék pénzre ment s a tét egy kopek volt. Legfőbb feltétel, hogy a csalójátékos az ajtón rögtön kidobatik. Agázia Ivanowna, az öreg peszra, lent bóbiskolt a konyhában, olykor-olykor leczkét adván a szakácsnének a hus fel-

szeletelés művészetéből; a legidősebb urfi, Vaszja pedig a szalonban nyújtózkodott kényelmesen a divánon és nem tett egyebet, mint hogy unatkozott.

Nagy buzgalommal folyt a játék. Legnagyobb izgatottság mutatkozott a Grisa arcán. Ez 8 éves ifju volt, bőrig lekoppasztott hajjal, lapdaformájú, gömbölyű arccal s néger módra duzzadt ajkakkal. Ő a gymnázium előkészítő osztályába járt, tehát már nagy embernek s egyuttal a legokosabbnak is tartotta magát a többi között. Egyedül a pénzért játszott s ha nem lenne már a tában több kopek, bizonyára javában horkolna már ágyában. Szünet nélkül és mohón jártatja végig kék szeméit játszótársainak lapjain. Aggodalomtól, hogy talán nem nyer, irigységtől és pénzügyi gondolatoktól terhes most ez a kis tarkoponya s ez akadályozza őt abban, hogy csak egy pillanatig is nyugton maradjon a helyén. Örökös mozgásban van, hol ide megy, hol oda megy mintha csak tükön ülne. Ha nyer, akkor kapzsvággyal rántja magához a pénzt és mindjárt a zsebe mélyébe dugja azt. Anja nevű hugát, a ki 8 esztendő és értelmes, fényes szemű lányka, szintén az a félelem gyöttri és kinozza, hogy hátha más és nem ő talál nyerni. Játékoközben előbb elpirul, majd meg sápadt lesz és feszült figyelemmel kíséri a játék menetét. A pénz maga nem érdekli őt, de a játékban felmutatott siker a dicsőség kérdése rá nézve.

A másik leány testvér: Sonja hat éves leánygyermek, szép kis fürtös fejjel és rózsás

arccal, a milyennel csak nagyon egészséges gyermekeknél és drága babafőkön és czukorképeken, bonboniérekben találkozunk. Csupán az élvezet és szórakozás kedvéért játszik. Arczvonásain élénk érdeklődés és résztvevési vágy tükröződik vissza. Bárki legyen is a nyertes, ő örövendve kaczag jó kedvében és nagyokat tapsol a kezeivel. A kövér és pufók képű Aljosa folyton csak maga elé bámul és nagyokat szuszog, nem fordítva el szeméit egy pillanatra sem a papirlapról. Sem a nyerési viszketeg, sem a dicsvágó nem képes őt izgalomba hozni. Ő boldog és megelégedett, hogy az asztalnál ülhet és nem küldik még aludni. Külső látásra csak amolyan közönyös fiu ő, holott bensejében vásott és gonosz, rossz fickó. Nem annyira a játékban, mint inkább a félreértésekben és összezördülésekben leli fel a maga örömet, melyek egy ilyen társaságban alig, hogy elkerülhetők. Azt szeretné, ha már régtul lenne a szoba küszöbén, de azért nem mozdul a helyéről, mert fél, hogy rövidség éri és igazságtalanság történik az ő üveglapjaival s a pénzt elveszíti. Mivel csak az egyjegyű számokat ismeri és azokat, a melyekhez nulla van ragasztva, hát Anjának kell helyettesíteni a kiáltott számokat a papirlap koczkáiba rakni.

Az ötödik játszótárs a szakácsné fia, egy beteges kinézésű, barna fiucska, a ki egyszerű gypju ingben jár s a kinek egy nagy és nehéz rézkereszt lóg le a nyakából. Ez egész mozdulatlanul ül és le sem veszi szeméit a számjegyekről. A többi gyermek sikereivel és

nép felé forduljon s vegye számba a paraszt, a munkás és a kis ember dolgait. És csináljon az eddigi rüdeg uri osztálypolitika helyett népszerű politikát, mivel innen-onnan későn lesz.

A liberális párt maga se rösteljen átkinteni Bécs felé tanulságért, ha már Zichy Nándor emberei arra tekintgetnek. Ne tessék például azt hinni, hogy ott Lueger, a keresztény-szocializmus, az antiszemitizmus csak úgy magától kelt ki a semmiből. Azt se, hogy az osztrák liberalizmust csak úgy a semmiért érte től a bukás katasztrófája.

Abban az egyben Lueger tollvivőinek igazságuk van, hogy az osztrák liberálisok bukását az okozta, hogy a néppel nem tartottak összeköttetést. Bécsi és uri politikát csináltak; bankokban és jövedelmező állásokban feneklettek meg; stréber- és financier-szabadelvűségben poshadtak el. Az elhanyagolt, semmibe vett köznép megsokalta ezt a modern osztálypolitikát és azok felé fordult, a kik legalább mutatják, hogy törődnek vele. A Luegerizmus egész hatalma az osztrák szabadelvűek népszerűtlen politikájából kelt ki és nagyra kellett ott a liberális németek bűnének lennie, hogy egy olyan demagóg-vezér is meg bírta szerelni a közép bizalmát, miut Lueger.

A magyar liberalizmusnak, bármelyik párt legyen is, szintén meg van ez a hibája. A néppártiság és a keresztény-szociális jelszavak nálunk, igaz, a nép érületében gyökérrel nem bírnak (?); de gyökeret képesek igenis verni a köznép érdekeinek elhanyagolásában. Nem Molnár János és Zichy Nándor a néppárt igazi apostola nálunk sem, hanem azok a képviselők, — a szabadelvűpártiakat legjobban ideszámítva, — a kik a nép által megválasztatják magukat és azzal otthagyják a népet, mint szent Pál az oláhokat. S ne adja Isten, de ha ez így meg tovább, ezek fogják a maguk financier és uri szabadelvűségükkel az erős néppártot a nemzet nyakába zudítani.

Nagyon jól tudjuk, hogy ez még végtelen messze áll nemcsak a ker. szocializmustól, de az állami szocializmustól is; de kétségkívül hangosan kiáltó jele az idők változásának. És ha Bánffy nem is érti meg ezt a jelt, meg kell, hogy értsék utódai. Ha másképp nem megy a fejükbe megérteti velük a nép szava, mely nem fog sokáig várni magára s mely egy kicsit érthetőbben és hangosabban fog nyilatkozni.

A holtkéz ingatlan szerzési joga.

Egy évvel ezelőtt a kurai egy döntvényben kimondotta, hogy az egyházi testületeknek és egyházi személyeknek ingatlan szerzését tiltó törvények t. i. az 1498: LV. és LXV., az 1647: XVII. és 1715: XVI. cikkkek elavulván, továbbra törvényerővel nem bírnak.

Ez a döntvény »kinos« feltűnést keltett akkor a mindenki iránt jogegyenlőséget hirdető szabadelvűpártban. Volt interpelláció felszólalás is, vihar, lárma, mint mindig, ha e párt a kath. érdekek szerintinek lát valamit. Az interpelláció elhangzott, a vihar lecsillapult, a pillanatnyi népszerűséget szerző téma lekerült a napirendről.

Most a győri kir. tábla egydecziója által a kurai döntvényt kiegészítette. Megállapította ugyanis a szerzetesek ingatlan szerzési jogát is; úgy vélekedvén, hogy a kuriai döntvény szelleméből folyik, miszerint a szintén elavult 1715: LXXI. törvény-cikket, mely a szerzetnek ingatlan szerzési jogát határozza, hatályon kívül kell helyezni.

Ez teljesen az igazságnak megfelelő, mégis szemet szur egy pár liberális lapnak. — Ezeket csak arra az ősrégi elvre tesszük figyelmesekké quod uni justum, alteri aegnum. Rossz politika az elv és tett közötti különbséget ily cinikususan kimutatni. A liberálisok kezében a hatalom, ott fennen hirdetik, hogy törvény előtt mindenki egyenlő, legyen tehát ugy s a liberálisoknak tapsolni kellene e döntvényekhez, nem morogni érte.

Az igazoló bizottság munka-beosztása.

Csak nem tudja megérteni a tisztelt választó-polgárság, hogy a képviselő-választások nem az ő szavazatuk által, hanem daczára sikerülnek s ha már kinevezték a képviselőt, összeáll egy pár idealista választó és megpeticionálja a mandátumot. És ebben a reális világban ugy látszik, hogy még mindig teremnek ábrándozók elegendő, legalább az igazoló-bizottságnak akad elég dolga. F. hó 11-én a 8-ik bíráló-bizottság a Lukács László, 12-én a második — Sipeky Sándor,

az ötödik — Meszlényi Pál és a 9-ik Gajary Ödön. — 14-én a második — Sima Ferencz, az ötödik Jurih Mihály, a kilencedik Biedermann Rezső, 15-én a harmadik bíráló-bizottság a Korniss Ferencz és 18-án a második bíráló-bizottság a Wolfner Tivadar választása ellen benyújtott kérvényt. Az eredményről valószínűleg felesleges lesz referálni.

A fizetésemelés legnehezebb kérdéséhez.

A tegnapi jog- és pénzügyi bizottság a fizetés rendezés körül támadt sérelmeket orvoslandó a tanítók fizetése rendezésére vonatkozólag elfogadott egy javaslatot, mely szerint minden elemi iskolai tanító és tanítónő alapfizetése 600, polgári leány iskolai tanítónőé 700, a polg. fiu iskolánál pedig 800 frt lesz 1897-től kezdve. Ugyan e javaslat értelmében mindazon községi tanítók, kik eddig már 5 évnél többet töltöttek el a város szolgálatában, de kárpótlékban nem részesültek, azt visszamenőleg megkapják.

Hogy azt, ki e javaslatot kidolgozta, annak elkészítésével és elfogadás ajánlásánál a legjobb akarat vezette, azt nem vonom kétségbe. Mégis, korántsem érte el vele azt, amit ő kiroi általánosan tudva van, hogy testtel lélekkel a tanügyé, hogy a tanítók helyzetén javítani, alaposan javítani nálánál senkisé akarna inkább — bizonyára czélul kitűzött: a tanítók általános megelégedését. Nem mondom, hogy az könnyű dolog, mert elvégre kevés olyan tantestületet találunk, melyben egykettő ne akadna, ki annyira egoista ne lenne, hogy személyes jólétét az egész jóléte elé ne helyezze, kinek az egész semmi, csak ő a valami. De hát a nagyvárad tanítóságban, hol az a szép elv uralkodik: egy mindannyiért és mindannyi egyért, — hála Isten — ilyen egoista nem létezik. Éppen azért a fentemlített tervezet elfogadásával a tanítóság megelégedve nem lehet, mivel az legfeljebb csak egykettőt juttat jobb helyzetbe, az egészet pedig rosszabbra. Szerény nézetem szerint olyan javaslatot kellett volna a jog- és pénzügyi bizottságnak elfogadni, mely az egészen segít, mely az egészet

nyereségeivel szemben egészen részvétlen marad, mert egészen el van merülve a játéknak számtani mélységeibe, a számtudományba és a maga öreges gondolataiba, nehogy a számok tömkelegében, melyekkel dolga van, zavarodás történjék.

Sonja és Aljosa kivételével mindenkinek sorban ki kellett kiáltani a számokat.

A játék élénkebb menetet vesz.

Anja észrevette, hogy Andrej a 28-as számot elvétette. Más körülmények között figyelmeztette volna őt hibájára. De most, mikor nemcsak a táiban levő pénz forgott szóban, nem egy kis önzésről, önszeretetről is volt szó, arról, hogy mások felett győzedelmeskedjék, szépen elhallgatja a dolgot, sőt még örül is neki magában.

— Huszonhárom — folytatja Grisa a kiáltást.

— Jaj! Egy svábbogár, — szöki fel helyéről Sonja a kezeivel mutatva rá a fürge konyhavendégre, mely ép' akkor futott keresztül az asztalon.

— Oh! ne üsd őt agyon, — inti Aljosa társait, — talán gyermekei vannak odahaza.

Sonja végig kíséri szemeivel a svábbogarat utjában, a felett elmélkedve, hogy milyen élénk piczi jószágoknak kell lenniök azoknak a bogár gyermekeknek, ha ugyan a svábbogaraknak fiai is vannak.

— Negyvenhárom — Egy! — Jelenti most Grisa visszafójtott hangon, mert nyugtalanítani kezdi őt az az észletet, hogy Anjának már két quaternója van. — Hat!

— Quinternó! Quinternó! kiált fel hango-

san Sonja. — Megnyertem a játszmat. — És örömeiben nevetve csapja össze a tenyerét.

— Majd még felül vizsgáljuk, — mondja Grisa, egy gyűlöletteljes pillantást vetve a nyertes Sonjára.

A legnagyobbnak s így egyuttal a legokosabbnak őt megillető jogánál fogva magának foglalta le a döntő szót. A mit ő akart, annak meg kellett történnie. A tényállás megállapítása nagy gonddal ment végbe és sokáig tartott, de utóljára mégis a Sonja javára ütött ki a dolog.

Egy újabb párti kezdődött.

— Képzeltétek csak, mit láttam én tegnap, meséli Anja játékközben. — Filop Filippin ki tudja forgatni a szemeit s azután olyan borzasztóan néz ki, mint egy rossz ellenség.

»Ezt már én is láttam«, válaszol Grisa, »Hallga csak! Nekünk van egy pajtásunk az iskolában, aki a füleit mozgatni tudja... Huszonhét!«

Andrej most felveti szemeit, majd ránéz Grisa, egy darabig gondolkozik, de azután megszólal, lassan vontatva a szavakat.

— En is tudom a fületem mozgatni.

— Ugy? No, hadd lássuk!

Andrej forgatni kezdte a szemeit, huzogatta az ajkait, mozgatta az ujjait és most már azt hitte, hogy ezzel a tagjáratással a füleit is mozgásba hozta. Általános gonykacszaj.

Különben is utálatos, kiállhatatlan ez a Filip Filippin — jegyzi meg Sonja mély sóhajtás kíséretében. Tegnap bejött hozzánk a hálószobába, pedig én csak egy ingben voltam odabent... Ugy szégyeltem előtte magamat, de úgy, hogy...

— Quinternó — kiáltja hirtelen Grisa és egyszerre kimarkolja a pénzt a tányérból.

— En, én nyertem meg a játékot! Ha úgy tetszik, nézzetek utána!

A szakácsné fia elsáppadt e jelentésre csak a fogai közt mormogja:

— Nem játszhatom tovább veletek.

— Miért?

— Mert elfogyott a pénzem.

— No persze! Pénz nélkül nincs is ám játék, felel neki kurtán vissza Grisa.

Andrej még egyszer kiforgatja és összekutatja a zsebeit. Hátha? És minthogy nem talál bennük egyebet száraz kenyérmorzsnál és egy eltörthegyi palavesszőnél, szája fájdalmasan félrerándul, szemei gyorsan pislogni kezdenek és már-már elpityeredik.

— Teszek én helyetted, szól hozzá Sonja, kinek szívében részvét támad iránta. De ide hallgas, ha nyersz vissza fogod a tételt nekem fizetni.

A társaság újból berakja a betéteket és más játék kezdődik.

— En ugy hallom, mintha valahol harangoznának, szól Anja szörnyű komoly képpel és nagy szemeket meresztve a beszédhez.

S a játék rögtön megszakad s a gyermek-sereg nyitott szájjal bámul és fülel a sötét ablak felé, melynek tábláira rávetődik és mint egy tükörben látszik a nagy lámpának fénye.

— Ez csak úgy hallatszik, mondja egy félénk hang.

— Hiszen éjszaka csak a temetőben harangoznak, szólal meg Andrej.

— És miért harangoznak ott?

teszi képessé arra, hogy a mai igényeknek megfelelőbben tudjon élni.

Annál is inkább kellett volna olyan javaslatot elfogadni, mivel volt. Ugyanis a nagyvárad közs. iskolák összes tanítói Réz Mihály felügyelő-igazgatóval és Ragány János városi főszámvevővel együtt múlt évi december hónapban fizetésünk rendezése tárgyában ülést tartottak és ez alkalommal Réz Mihály felügyelő-igazgató fizetési tervezetét egyhangulag elfogadták és az aláírásukkal elismerték.

E tervezet olyan, hogy annak a közgyűlés által törtéendő elfogadása esetében 1897-től kezdve az elemi isk. tanítónak alapfizetése lenne az első öt esztendőben 600, a polg. leány iskoláé 700, a polg. fiúiskoláé 800, attól kezdve — tehát a hatodik évben — már 700, 800, illetve 900 frt, azután ez utóbbi fizetési fokozatba lépéstől kezdve, melynél magasabb nincs 5-ször 50—50 frtnyi ötödéves kárpótlék.

Igaz, hogy e tervezet szerint, azok, kik már eddig is 5 évnél tovább szolgáltak, a kárpótlékukat nem kapják meg visszamenőleg, de ahelyett beszámítottván nekik szolgálati idejük, mindjárt az alapfizetés II-dik fokozatába lépnek.

Ugy, hogy a nagyvárad tanítóóság legnagyobb része a fizetésemelés életbeléptetése napjától 700, 800 illetve 900 forintos alapfizetéssel bírna. Azonfelül nem feledkeznek meg a tervezet azokról sem, kik már eddig élvezett kárpótlékkal együtt nagyobb fizetést élveznek a II-od fokú alapfizetésnél, mert azoknak egyenkint 50 frtnyi emelést biztosít, mely nyugdíjakra is be fog számíttatni. És mind ezt a rendelkezésre álló összeg keretén belül!

E tervezet, ha nem is oly igazságos, mint a jog- és pénzügyi bizottság által elfogadott, de mindenesetre jobb. És ez a fő.

Mert az elfogadott szerint, ha pl. egy tanítónak van 500 frt fizetése és 10 évi szolgálata, melyért eddig korpótlékot nem élvezett, kapna:

$500 + 100 + 100 = 700$ frt fizetést, az pedig, kinek hasonló 5 szolgálati éve van: $500 + 100 + 50 = 650$ s így az utóbbi Réz M. tervezete szerint 700 frtot kapván 50 frttal már többet kapna, mely plus a ház-

tartásban bizonyára nem megvetendő faktor. Ugyanígy járna az is, kinek 8 évi szolgálata van. Erre ugyan azt lehetne mondani, hogy ilyen 2 évvel előbb kapja meg a korpótlékát az elfogadott, mint Réz M. tervezete szerint. Igaz, csak hogy az utóbbi szerint mindjárt kapott többet. Már pedig: bis dat, qui cito dat!

És hogy végre olyant is felsoroljak, ki jobban járna az elfogadott szerint — amilyen a nagyvárad derék tanítói gárdában kevés van — hát az olyan, kinek pl. 20 évi szolgálata eddig korpótlék élvezése nélkül. Mert az most $600 + 200 = 800$ frt fizetésben részesülne. De ilyen — mondom — talán egy-kettő van és ez is a cikk elején kimondott és a tanítók közt uralkodó elv alapján szívesen lemond a $800 - 700 = 100$ frtról a többségnek javáért.

Szükségesnek tartottam fenti összehasonlításokat megtenni, hogy mennyire kimutassam mennyire tévedett mégis — a tanítóóság által hálásan tapasztalt — jóakarátával javaslattevő és a jog- és pénzügyi bizottság.

Azonban még nem késő, a tévedés jótétehető. Hiszen egyebet nem kell tenni, mint Ragány J. főszámvevő urnál levő Réz Mihály igazg. tervezetét a közgyűlés elé terjeszteni és mint a tanítók közóhaját elfogadásra ajánlani.

Jogos reménye lehet a tanítóknak annál is inkább, mivel a tervezet elfogadása által nekik legalább az az erkölcsi elégtétel is meg lesz adva, hogy legalább annál, ki qualificatio tekintetében messze mögöttük állt, de akivel ők egy s ugyanolyan fizetési rangsorozatban volt, sőt még magasabban, annál — mondom — bár nagyon aránytalanul, de mégis — egy kicsivel magasabban, vagy legalább is egy sorban állnának ezentul.

Ki lesz a fabódé a nyáron.

— A szinügyi bizottság ülése. —

Néhány évvel ezelőtt, mikor még a Leszkay szintársulata uralta nyáron át a híres nagyvárad fabódét, a szinügyi bizottságban olyan hangokat lehetett hallani, hogy jobb

lenne a nagyvárad nyári előadásokat beszüntetni arra az 1—2 évre, a míg az állandó színház elkészül. A pár év eltelt s most (és még évekig) csak ott vagyunk, hogy vitatkozni tanácskozni kell a felett: kinek adjuk ki a játszási engedélyt a nyári szinidényre.

Az idei szezonra két szinigazgató adta be pályázati kérvényét: *Meggyery* Dezső a kolozsvári nemzeti színház igazgatója és *Leszkay* András, az aradi szintársulat igazgatója.

Meggyery Dezső kérvényében igéri, hogy a felsőbb helyről kilátásba helyezett támogatás segítségével már a nyáron Nagyváradon operai előadásokat fog tartani. Társulatát jó erővel kibővítette. Hivatkozik továbbá arra, hogy a millenáris évben szembeszállott a nehézségekkel s kitartotta Nagyváradon az öt hónapot. Ajánlatához mellékli a már szervezett társulata névsorát, mely a következő: nők: K. Szerémy Gizella, György Ilona, Ráskay Emilia (uj), Cserny Berta, Solti Helén (uj), Laczko Aranka, Havasi Szidónia (uj), Várady Miklósné, Áldor Juliska, Ámon Margit (uj), Turcsányi Olga, Forrai Ferike, Lányi Edit; férfiak: E. Kovács Gyula, Klenovits György, Bartos Gyula, Szentgyörgyi István, Vendrei Ferencz, Meggyery Dezső, Pataky Béla (uj), Janovics Jenő, Fűredi Gusztáv (uj), Rózsahegy Kálmán, Leövey Leó, Mezey Mihály, Kassay Károly, Várad Miklós, Török Károly.

Leszkay András ajánlatában két egymásutáni évre kéri a játszási engedélyt. Hivatkozik három évi itt működésére s kifejezést ad azon tapasztalatának, hogy jól tudja, miszerint csak úgy számíthat a közönség pártfogására, ha egy jó és a városhoz méltó társulatot hoz Nagyváradra. Teljes névsort még nem ad, mert most szervezi társulatát; de igéri, hogy a legjobb erővel fog Nagyváradon működni. Szerezve vannak eddig társulatához: Holéczy Ilona, Mészáros Gizella, Horváth Paula, Rontay Boriska, Bácsné, Tolnayné, továbbá Hegyesi, Landay, Tompa, Bács, Szendrey stb.

Az igényeknek megfelelő teljes névsort márczius havában fogja bemutatni.

A szinügyi bizottság tegnap délután tanácskozott a két pályázat felett. A többség *Meggyery*

— Azért, hogy a gonosz lélek a templomba be ne lopódzék!

— Mit keresnének ezek a templomban? Kérdésé Sonja.

— Nagyon ismeretes dolog az, azt keresik a templomban, hogy — hogy a temetőt megöljék.

Pár percnyi kinos hallgatás. Mindnyájan kutyául állanak bátorság dolgában. Mindenkit kényelmetlenül szorongat a »félsz«. De miután egymással néhány bátorító pillantást váltottak s így némileg megnyugtatták egymást, a játék zavartalanul tovább folyik. Ezuttal Andrej lett a nyerő.

— Hamisan játszott, kiált fel minden ok nélkül Aljosa.

— Hazudsz! Nem játszottam hamisan! Szólt Andrej elsáppadva. És sirásra nyitva száját fejbe üti Aljósát. Szikrázó szemmel ugrik fel helyéről Aljosa s miközben egyik lábával az asztalra térdel, kezével arczul üti Andrejt. Erre azután még egy pár pofleves következik kölcsönösen mind a két részről, végül hatalmas ordítás. Hozzá még Sonja, a ki borzasztó látványt nem nézheti, szintén elkezd siránkozni, úgy hogy a gyermekszobát egy sokféle hangnemből álló s kellemesnek épen nem mondható koncert lárma tölti meg és majd felveszi a házat. De azért ne higyük, hogy e miatt a játék véget ér. Oh nem! Alig telik bele öt perc s a kis emberek társasága már ismét vígan vihög és nevetgél békés tereferelés közt egymással.

Az arczokon ott van még a sirás friss nyoma s ez még sem gátolja őket abban,

hogy ne nevéssenek. Aljosa meg éppen boldog hiszen meg volt a zenebona és a félreértés.

De e pillanatban belép az ebédlőbe Vaszja. a diák urfi, az 5. osztály hallgatója. Nagyon álmosnak és rosszkedvűnek néz ki.

— Igazán vérlázító dolog, vélekedik Vaszja észrevéve, hogy Grisa a zsebébe nyúl és ott pénzért csörgeti. Nem vagyok képes felfogni azt, hogy lehet pénzt adni a gyermek kezébe, sőt még megengedni, hogy hazárdjátékot is játszóék egymással. Csinos egy nevelés mondatom?

A gyermekek azonban olyan buzgósággal folytatják a játékot, hogy őt is ingerelni kezdi a vágy hozzájuk csatlakozni és szerencsét próbálni.

— Várjatok csak, én is tenni fogok.

— Tégy be egy kopeket.

— Mindjárt! Mondja a nagy diák készségesen és összekutatja zsebeit, melyekben azonban nem akad apró pénz, csak egy rubel bankjegy.

— Nincsen kopekem, tehát egy rubelt tesz be.

— Nem! Nem! Neked is kopeket kell benned, hangzik fel minden oldalról.

— Milyen ostobák vagytok ti, oktatja őket a gymnazista. Hisz egy rubel magában annyit ér, mint sok, igen sok kopek pénz. A ki aztán nyer, az a többit visszaadja.

— Nem, menj innen! Mi nem használhatjuk a te rubeledet.

Az ötödik osztály hallgatója lenézőleg vonogatja e beszédre vállait és aztán kinéz a konyhára, de ottan sem talál apró pénzre.

— Akkor hát légy szives váltani, így szól Grisához, midőn visszatért. A pénzváltásért is megfizetek néked. No nem akard? Akkor hát előlegezz nekem 10 kopeket erre a rubelbankjegyre.

Grisa bizalmatlanul méri végig Vaszját a szemével, azon tanakodva, hogy vajjon mi lappanghat itt a dolog megett s vajjon nem akarják-e őtet most rászédni.

— Nem, nem tudok, jelenti ki végre Grisa s gyanakvólag szoritja össze a kezével zsebének nyílásait.

Vaszját egészen dühbe hozá már a dolog. Az egész társaságot gyalázó szavakkal árasztja el, üres tőkfejeknek nevezte el őket.

— Gyer' ide Vaszja, teszek én te helyetted, iparkodik Sonja bátyját kiengesztelni. S csakhamar megint helyre áll a rend.

A gymnazista is két papírlapot kap és szintén részt vesz a hazárdjátékban a mi ellen az imént még oly erőlyesen protestált.

Anja kiáltja ki a számokat.

— Egy kopek leesett a földre »kiáltá lélekszakadtan Grisa. Be kell szüntetni a játékot!

A gyermekek tehát leveszik a lámpát az asztalról és ennek világánál mindnyájan az asztal alá másznak, hogy az elgurult kopeket előkerítsék. E közben beletenyereznek a mogyoró és dióhéjba és más kevésbé izléses és étvágygerjesztő dolgokba, egy párszor a fejüket jól összeütik, de a kopeknek semmi nyoma. Ujra és megint csak újra hozzáfognak a kereséshez és azt mindaddig folytatják, míg csak Vaszja a lámpát Grisa kezéből ki nem veszi és vissza

Dezső mellett foglalt állást, de erősen hangsúlyozták, hogy az elmúlt szezonban *korántsem felelt meg társulatával* a kívánalmaknak; repertoireja rossz volt, az összjáték pedig egy kezdő társulatnak a gyengeségét árulta el. Főleg azért ajánlják mégis Megyeryt, mivel Leszkay nem nyújtott be névsort, hogy kikkel akarja a nyári szezont keresztül huzni Nagyváradon.

Reánk nézve teljesen közömbös, hogy ki lesz a direktor a nagyváradai szinkörben, mert csak a közönség érdekét tekintjük s azt kívánjuk, hogy a színház ne pusztán egy ember anyagi előnyeire legyen bázisozva, hanem szolgálja a szívet, nemest; az orfeumok nivójára nem sülyedő színművészetet.

A közönség és a közerkölcis szempontjából ellene voltunk Megyery Dezső működésének az elmúlt idényben, mikor láttuk az erkölcsrontó, aljas trágárságok kultiválását a színpadon; mikor láttuk a Goldstein Számi-féle férczművek tulong-tul erőszakolását; a közönséggel szemben követett és soha meg nem engedhető visszaélést, mint pl. mikor a Blaha vendégszereplései alatt egyes spekuláns egyének az összes páholyokat lefoglalták s aztán többszörösen áron adták el a közönségnek. Az ilyen és hasonló dolgok ismétlődése esetén mindég és bármelyik igazgatóval szemben megteszszük kötelességünket ezután is.

Ha Megyery Dezső fogja megnyerni ez évre a játszási engedélyt s ezeket a megrovásra nagyon is érdemes hibákat nem fogjuk tapasztalni nála, megadjuk neki és társulatának is az elismerést.

Leszkay Andrásnál olyan hibákat, a három évi ciklus alatt nem tapasztaltunk s ezért nagyobb a bizalmunk az ő működése iránt és tapasztalatból mondhatjuk, így vélekedik a törvényhatósági bizottság jó része is. De viszont az is igaz, hogy még csak nem is sejthetjük, milyen társulattal jönne Leszkay András Nagyváradra. Az a néhány tag, akiket pályázatában felemlít, mindannyi jó színész, de még édeskevés ahhoz, hogy esetleg gyenge erővel kibővítsék. Nagyváradon kielégítsék az igényeket.

Különbösen a esütörtöki közgyűlés elé kerül

nem teszi előbbi helyére. De Grisa még a sötétben is egyre tovább keresi az ő leesett, féltett kopekjét.

Fáradozását végre siker koronázza és a kopek megkerül. A társaság erre ismét az asztalhoz ül folytatni a megszakított élvezetet.

— Sonja már alszik, szól Aljosa.

És csakugyan Sonja szép, fűrtös fejecskéjét karjaira fektetve oly édesen és mélyen szunnyadozik, mintha angyalokkal álmodnék és már órákkal előbb elaludt volna. Bizony a sokáig tartó kopek hajsza alatt elnyomta őt egy kissé a buzgóság.

— Gyere feküdj le a mama ágyára, mondja neki Anja, nagy nehezen kiczipelve a félálomba levőt az ebédli szobából.

Követi őket az egész gyermekraj. Sonját részint kézen hordva, részint taszigálva; és pár percetel később a mama ágya már egészen különös s mindenestre érdekes képet mutat.

Sonja újból elaludt. Mellette horkol Aljosa. Fejeiket ezeknek lábaira nyugtatva szunnyadnak Grisa és Anja. Még Andrej a szakácsnő gyereke is talált magának egy kis helyet, a hova nehez fejecskéjét lehajthatta.

A álomba merült gyermeknépség körül szerte szét hevernek az elhulajtott fényes kopekek a padlón, az ágyterítőn, és a lepedőre szórta. Nincs is már rájuk szükség egészen a legközelebbi játékig. Addig a csengő-bongó pénzdarabok minden varázsukat és értéküket elvesztették.

Jó éjszakát!

a kérdés és ott bizonyára heves harc lesz a fabódé miatt.

A színügyi bizottság ülése a következőképpen folyt le:

Hoványi Géza előterjesztette a jelenvolt Rádl Ödön, dr. Hoványi Ferencz, dr. Radó Ignác, Mezey Mihály, dr. Baróthy Ákos, dr. Várady Zsigmond, Kunyhóssy János és dr. Munk Béla tagoknak, hogy a tanácsból kérte az engedélyt a pályázat kiírására, még pedig január 1-sői határidővel, de a tanács csak január 3-án értesítette a kérelem teljesítéséről. Így pályázatot nem hirdethetett, hanem értesítette Megyery Dezső kolozsvári, Leszkay Andor aradi és Komjáthy János debreczeni színigazgatókat, hogy az idei nagyváradai nyári szezonra a pályázatokat január 8-ig beadhatják. Mindhárom igazgató be is küldte pályázatát, de Komjáthy időközben táviratilag visszavonta az általa beadott kérvényt.

Ezután fölolvasták a Megyery, majd a Leszkay pályázatát.

Elnök előterjesztette, hogy Megyerynek ugyanazok a tagjai, mint tavaly; csupán Kantay Teréz helyett Havas Szidóniát, továbbá Soltz Helén kezdő színésznőt, Ámon Margitot (a ki kitűnő erő). Patak kezdőt és az ösmert Fűredy Gusztit szerződtette Megyery.

Rádl Ödön Kolozsvárott látta novemberben a szintársulatot két estén s azt tapasztalta, hogy most igen jó a társulat; az összjáték is kiváló volt. Egyéni szempontból inkább Leszkayt szeretné, de nem lát semmi biztosítékot a tagokat illetőleg ajánlatában.

Rimler Károly azt tartja, hogy amit az igazgató ígér, azt tartsa is meg. Megyery ajánlatában nagyon fontos, hogy opera előadásokat is fog tartani. Azt tudjuk, hogy Megyery társulata tavaly a leggyöngébb volt. Ezt mindenki hangsúlyozta. Most vesz fel néhány tagot s az összjáték is fejlődött. De valami sok jót attól a társulattól nem várhatunk, a melyet már másként ösmertünk. Emelje ki a bizottság, hogy elvárja Megyerytől, miként az operaelőadásokra tett ígéretét beváltja.

Dr. Hoványi Ferencz azt látta, hogy az elmúlt évben az egész országban gyengék voltak a társulatok. A Vigszínház, Kisfaludy színház elviszik a legjobb erőket. Olyan társulatokat most nem lehet a vidéken szervezni, mint régen. Megyeryt ajánlja.

Kunyhóssy János hivatkozik arra, hogy Leszkaynak milyen kitűnő társulata volt 3 év előtt. Megyery férczműveket, silány műsort adott.

Hoványi Géza most is Leszkay mellett volna, ha olyan társulata lenne. A fércz műveknek az irodalom az oka; jobb darabokat nem produkál.

Rimler Károly: Meghaltunk volna, ha nem látjuk a »Századvégi leányokat« s a Goldstein Számit nyolczszor?!

Hoványi Géza felülvizsgálta a repertoirt, de nem törülheti ki az olyan darabokat, a melyek anyagi jövedelmet is hoznak, mikor látja, hogy a kiválóbb művek üres házaknál folynak le. Az összjáték fogyatékoságának az volt az oka, hogy a Megyery társulata kezdő volt. A kényszerűség hatása alatt sokat el kellett nézni.

Dr. Munk Béla Leszkay előbbi működésében lát elég garanciát. Most igaz, hogy gyengébb a társulata, de bizik a személyében, hogy jó erőket szerződtet. Ezért ő Leszkay mellett van.

A bizottság, dr. Munk Béla kivételével, azt javasolja a közgyűlésnek, hogy Megyery Dezső mint a kolozsvári színház igazgatójának, a kolozsvári szintársulattal való játszásra adja meg a játszási engedélyt.

Az ülés ezzel véget ért.

Forradalom Szilágy-Nagyfaluban.

Lapunk tegnapi számában regisztráltuk azt a drámai lefolyású rémesetet, mely a szilágy-megyei Nagyfalusi lakosságát oly izgalomba hozta. Ma erre nézve magáról az esemény színhelyéről közvetlen forrásból s a közölt hibás leírás-

sok helyreigazításul a következő sorokat vettük:

Nagyfalusi lakosságát Vizkereszt ünnepén a déltáni órákban félre vert harangoknak rémes zugása ijesztette meg.

Rémült arcok, futkosás, zavart kiáltások. És csodálatosképen az elrohanó emberek kezében vizesdezsák helyett löfegyvereket, késeket, dorongokat láttunk. A sajnálatos esemény magyarázata a következő:

Báró Bánffy János nagyfalusi nagybirtokos családjával: nejével és kis gyermekével nagyfalusi kastélyában lakik. A báró erőszakos természetéről, indulatosságáról különcködéseiről és arról ismeretes, hogy mindenkibe beleköt. Az említett napon Nagyfalusi egyik tekintélyes és vagyonos polgárának, — ki különben a ref. eklézsia presbitere is — valami dolga volt a bárónál. A báró a gazdába is bele kötött. A mit ez rossz néven vett és vagy ellenmondott, vagy vissza felelt valamit a bárónak.

Ez a földes urat olyan ingerültté tette, hogy nagy fölhevülésében előkapta töltött fegyverét és vak haragjában közvetlen közelből a gazda arcába sütötte fegyverét.

A báró berohant inasai csak egy közvetlen közelből történt lövés által a puskaportól összeégetett arczu, szétroncsolt koponyájú véres holttestet próbáltak hiába élesztetni. A rémes tett híre hirtelen elterjedt az egész faluban. Egyszerre a reform. lelkész szobájába izgatott arczu, bosszút lihegő presbiterek lépnek be és az okot meg nem nevezve kéri, majd követelik tőle a templom kulcsait, a mit a lelkész látva, az emberek különös magaviseletét, megtagadott.

A presbiterek erre betörték a templomajtót, félreverték a harangokat és fellármázták a népet, fölfelegyverkezve megrohanták a kastélyt és döngelni kezdték annak hirtelen bezárt kapuit.

»Megöljük a gyilkost!«

»Kiűrtjük az egész családot«, kiabált a fel-dühödött nép; a mit nagyon könnyen meg is tett volna, de midőn már szinte betörték a kastély főkapuját, a legválságosabb pillanatban jelent meg a csendőrszervező összes legényeivel. A csendőrök szuronysegezve megrohanták a népet, de ez fel lévén fegyverkezve, a csendőrökre vetette magát.

Az őrszervező tüzet vezényelt, a csendőrség sortüzet adott, mire egy asszony azonnal holtan bukott össze. Heves küzdelem után sikerült a népet a kaputól visszazsorítani, a csendőrség pedig fegyveres őrizet alá vette a kastélyt.

Mikor az éj beállt, a báró titokban befo-gatott és az éjszaka leple alatt szuronyos fedezet mellett gyors lovaival Szilágy-Somlyóra menekült családjával együtt.

Midőn a nép, — mert nem feküdtek le és egész éjjel vigyázták a kastélyt — meghal-lotta a menekülő kocsi dübörgését, a ki birta és a meddig birta, sokan egészen be Somlyóig kísérték a kocsit és Somlyót is felverték vész kiáltásaikkal és fenyegetőzéseikkel és miután megtudták, melyik ismerőséhez szállott a báró, ezt a házat is megtámadták. A második táma-dást azonban a somlyói csendőrség már könnyebben szétverte, a népet visszazsorította és hajnalra helyreállította a rendet.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

- Január 10. Ipariskolai felolvasás a polgári iskolában. Felolvas: Szombathy István tanár.
10. Az ipartestület közgyűlése.
11. Nagyvárad város állandó bíráló választmányának ülése délelőtt 10 órakor a főispán lakásán.
14. Városi közgyűlés.
16. Felolvasás a v.-velencei Népkörben.
17. Földessyné védnöksége alatti gyermek-bál.
24. A nagyváradai kath. kör matinéja.
- Február 10. A »Szabadság« sajtópere.
17. Bittner Ferenc sajtópere Szügyi József ellen.

* **A bibornok elutazása.** Dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök, a tegnapi déli gyorsvonattal, Mayer Antal püspöki levéltárnok kíséretében Budapestre utazott.

* **Az új lugosi püspök.** Radu Demeter dr. az új lugosi püspök, a minap adta át Bukarestben viselt eddigi hivatalát Hornstein bukaresti érseknek, január 15-én véglegesen Magyarországra költözködik s beiktatásáig Mihályi Viktor balázsfalvi gör. kath. metropolita-érsek vendége lesz.

* **A budapesti házak jövedelme.** Magyarország fővárosában 1895. végén 13.505 ház volt s ebből Budára 4.880 jutott. Az említett esztendőben ez a tizenhárom és fél ezer ház a tulajdonosoknak 37 millió forintot jövedelmezett. A házbérlőjévédelme után a háziuraktól adó fejében hat millió frtot szedtek el, ami azt jelenti, hogy tisztán marad meg nekik harmincegy millió. Ha most már eszükbe jut, hogy a mult esztendő elején mily módon fölemelték a lakások árát, akkor igen valószínűnek látszik, hogy 1896-ban a fővárosi házak — amelyeknek egy év alatt a számuk is csinosan szaporodott — 37 millió forint helyett legalább is 42 millió forintot jövedelmezett.

* **Justh Sándor felebbezésének sorsa.** Nagyvárad város 1897. évre összeállított legtöbb adót fizetőinek névjegyzékét, midőn az igazoló választmány a törvényes 15 napi közszemlére kitette, az ellen N. Justh Sándor felebbezést adott be az állandó bíráló választmányhoz. A felebbezést azonban azzal adták vissza minden tárgyalás nélkül, hogy elkészt, mert az igazoló választmány határozata előtt ehhez a forumhoz kellett volna felebbeznie. A bíráló választmány egyik tagja: dr. Várdy Zsigmond azonban előterjesztést tett a miniszterhez, a minnek folytán a miniszter a választmány elutasító határozatát megsemmisítette s érdemleges határozat-hozatalra utasította. A miniszter leirata szerint meg kellett semmisíteni a választmány határozatát, mert 1886. évi XXI. t. cz. 28. §-ának második bekezdése értelmében a névjegyzék ellen általában a törvényhatóság székházán lett kifüggesztéstől 15 nap alatt az állandó bíráló választmányhoz felebbezésnek lévén helye, ezen rendelkezésből önként következik, hogy a felebbezés felett a bíráló választmánynak érdemleges határozatot kell hozni. A midőn tehát a bíráló választmány N. Justh Sándor által a névjegyzék megállapító igazoló választmányi határozat ellen a törvényszerű felebbezési határidőn belül adott felfolyamodványt eléje nem tartozó kérelemnek minősítve, annak érdemi felülvizsgálatba nem bocsátkozott, törvényszerű hivatását nem teljesítette, minélfogva határozata megsemmisítendő volt. A miniszter határozata folytán Nagyvárad város állandó bíráló választmánya holnap, január hó 11-én délelőtt 10 órakor ülést tart a főispán lakásán, a melynek egyedüli tárgya a Justh Sándor felebbezése lesz.

* **Új beosztás a rendőrségnél.** Mint értesülünk, a rendőrség körében a jövő hónapban nagyobb változások lesznek illetve egész új beosztást fognak létesíteni. Már eddig is történtek változások, de legközelebb végleg megtörténik, így aztán mindenki tehetségéhez mért hatáskört fog kapni, hogy annál nagyobb eréllyel szolgálhassák a város ügyeit a közrendészet terén. Fassie Sándor visszahelyezett rendőrbiztos a cseléd-ügyosztályt vette át.

* **Munkások összeírása.** A magyarországi paraszt szociális mozgalmak ellensúlyozására a földmívelésügyi miniszter elrendelte a mezei munkások és a szükséges munkaerők összeírását, hogy szükség esetén tudomással bírjanak arról, hol van felesleges munkaerő s hol van szükség mezei munkás kezekre. Nagyvárad város részéről tegnap e tárgyban értekezlet volt a városházán, a melyben részt vettek: Papp János tanácsnok elnöke alatt: Márkus János hegybíró, Horváth Ferencz és Kassay István mezőbírók és Windisch Márton városgazda. Megállapították, hogy Nagyváradon mezei munkások nem igen vannak s az itteni földeket leginkább a tulajdonosok magok művelik, vagy fe-

lesbe adják ki. A hegyi munkálat a közeli faluk lakosai végzik. Intézkedés Nagyváradon nem szükséges. Idegen munkásokra sincsen szükség, sem innét elmenni nem szándékozik senki. Azért a mezei és hegyi földeket hold szerint összeírják.

* **Elmarad a sétahangverseny.** A mai sétahangverseny a Sas nagytermében tartandó bál miatt elmarad s a legközelebbi jövő vasárnap, azaz e hó 17-én lesz megtartva. Mint biztos forrásból értesülünk csakis az esetben lesznek a sétahangversenyek folytatólagosan megtartva, ha a közönség nagyobb pártolásban részesíti, amit hiszünk is, mert Hencsirek karmester minden lehetőt elkövet, hogy a közönségnek ezáltal kellemes szórakoztatást nyújtson.

* **Igazgatósági tagválasztás.** A biharmegyei kereskedelmi és iparbank e hó 31-én tartandó közgyűlésének feladata lesz a többek között két megüresedett igazgatósági tagnak megválasztása is. Ez a betöltendő két igazgatósági állás tudvalevőleg Tóth Dezső eltávózása és Grunvald Henrik elhalálozása folytán üresedett meg. Az igazgatóság — mint egy lapjárunk jelenti — Markovits A. és Léderer Davidot jelölte. Ugy értesülünk, hogy a részvényesek nagy része is megállapodott ott a két új igazgatósági tag személyében. Tekintélyes párt foglalt állást Jankó József és Markovits Antal jelöltsége mellett. Előbbivel a kereskedő világ nyerne érdemes képviselőt a bank igazgatóságában, a ki huszonöt évig működött a bank felvirágoztatása érdekében s annak első alapítói közé tartozik. Markovits Antal pedig a gazdasági téren kifejtett tevékenységével s nagy szakértelmével szolgált rá a bizalomra bank részvényeseinek körében. Emlegetik azonkívül Markbreit Sándor nevét is, főleg kereskedői körökben.

* **A brahminok kétértelmű beszéde.** Az ó-korban a delphi-i orákulum vergődött nagy hirre két értelmű jóslataival. Hasonlóképpen áll a dolog, az »Ev. Miss.« tudósítása szerint a brahminok, vagy hindu papok jövedémondásaival is. Ime egy példa. Egy anya keresi fel a templomot, hogy felvilágosítást kapjon ott arra nézve, hogy fiu, vagy leány lesz-e születendő gyermeke. A válasz ez: *putrna putri*. Ha már e szót így olvassuk: *putrna putri*, akkor az ezt jelenti, fiu nem, leány; ha így: *putr naputri*, akkor az az értelme, hogy fiu, nem leány; ha pedig kapcsolat nélkül olvassuk a szót, így: *putr na putri*, akkor ismét más jelentése van s így hangzik; sem fiu, sem leány. A nő már most azt az értelmet magyarázhatja bele a jósmondatba, a melyik neki éppen jól esik és inyére van, a brahminnak pedig minden körülmények között igaza lesz.

* **Mi az igazi hazabeszélés.** Az, ha a nagybaromi kerület képviselője lelkes beszédet mond a marhasó árának leszállítása mellett.

* **Anémet tudós és a magyar békák.** A néhány nap előtt elhunyt hírneves fiziológusról, Du Bois Reymondról érdemes a következő reminiscenciát, mely minket magyarokat közelebről érdekel, feljegyezni: Ezelőtt három évvel történt, hogy Berlinben tanulmányuton levő két magyar orvos, u. m. dr. Genersich Gusztáv, most magán tanár a kolozsvári egyetemen és dr. Szigeti Henrik, jelenleg királyi törvényszéki orvos Temesvárott, mint Du Bosis hallgatói tisztelegtek ez utóbbinál azon alkalomból, hogy őt a magyar tudományos akadémia tiszteletbeli tagjául választotta. A hírneves tanár igen szívesen fogadta a két fiatal magyar orvost s beszéd közben megemlékezett arról, hogy Tauffer tanár által konstruált asztalkája van békákön végzendő fiziológikus kísérletekhez, de nem tudja hasznát venni, mert az asztal tulságos nagy az ő kis békáinak. Mikor aztán meghallotta, hogy nálunk Magyarországon férfitenyérnyi nagyságu békák teremnek, nagyon sajnálta, hogy ő nem lehet abban a szerencsés helyzetben, hogy kísérleteit ilyen nagy példányokon végezze, pedig mennyivel szebben sikerülhetnek azok, mint az ő kis békáin. Du Bois óhajának megfelelően a két magyar orvos Kolozsvárról küldetett neki nedves moh közé ágyazva egy kosárra való eleven békát. Azóta állandó export cikket képez a kolozsvári béka fiziológus kísérletekre, sőt Ber-

linből, ahol a békák néhány heti pihenőt tartanak a fiziológiai intézet aquáriumban, hogy a hosszú ut fásasalmait kipihenjék, szétküldik a többi német egyetemre, sőt még Svédországba is. Így vált aztán híressé és világlátottá a kolozsvári béka.

* **Hivatali eskü.** Mint értesülünk dr. Várdy Árpád a kultuszminiszteriumba legközelebb kinevezett vallásügyi osztálytanácsos tegnap tette le a hivatali esküt a vallás- és közoktatásügyi miniszter kezeibe. Új és díszes állását személyes ügyeinek elintézése után körülbelül egy hét mulva foglalja el a kiváló fiatal pap.

* **Rétes a rendőrségnél.** Jelenet az életből. Hely: egy bécsi kerület rendőrbiztosi hivatala, Idő: hétfő délelőtt. Személyek: rendőrbiztos, egy vendéglősné. A jelenethez tartozó rekvizitum: egy darab rosszul sikerült rétes. A vendéglősné az íróasztalra dobja a tésztát és a biztost hivatalos véleményadásra szólítja föl arra a kérdésre nézve, jól van-e a rétes készítve és ha nem, joga van-e a szakácsnót azonnal elcsapni! A biztos habozva mondja, hogy ő egészen járatlan a tésztás ételek készítésében. A vendéglősné kéri, hogy akkor hát nejjével vizsgálta meg az ügyet. A biztos sajnálja, de nem teheti, mert — nőlen! — a panaszosnó megrökönyödve papírbá takarja a corpus delictit és haragosan távozik: — Hát azt a 14napot mégis csak ki kell vele tartanom.

* **Mozgalmas a Városliget.** Az időjárás csak nem akar belejutni a télközepébe. Gyenge fagy van s tegnap már megjött a hó is, de olyan szűkön, hogy alig fedi el a földet. A Városligeten azért vig élet van naponta; a korcsolyázók sokasága ellepi a tó jegét. Pár fokkal ha alább szállna a hőmérséklet, pompás jeget kapnának Halifax hívei. Jelenleg még a Körözsön sincs jég s így egyedül a Városliget kínálkozik alkalmas korcsolyázó helyül.

* **Bolti tűz a Zöldfa-utczán.** Tegnap éjjel 10 óra után nagy riadalom támadt Zöldfa-utczán. A járó-kelők észrevették, hogy a Berliner Jakab czég cipőkereskedéséből erős bűz és füst árad ki. Rögtön jelentést tettek s feltörték a boltot. Egy csomag áru már elhamvadt s a tűz tova terjedt a többi árukra. Azonnal eloltották. A kár nem nagy.

* **Lopás.** Igen ügyes lopási stiklit végzett az a nagyreményű »érték-távoiltnok« ur, a ki tegnap Balogh Pál katonavárosi hentes kézi pénztárát a hentes boltban alaposan megdézsmálta fényes nappal a nélkül, hogy a mindig népes és nagyforgalmu kolozsvári-utca központján a bűnös manipulációnak valaki tanuja lehetett volna. Az egész lopási kaland tapasztalt és szakértő kezekre vall s úgy halljuk, hogy a rendőrség is ezen a nyomon folytatja a vizsgálatot.

* **Nász helyett temetés.** Kozslinszki János kis-szebeni lakos f. hó 3-án elment hazulról, hogy unokájának, lakodalmán részt vehessen. Késő este volt már, midőn egyedül a falu felé ballagott. A sötétben valahogy letért az utról és egy mély árokba bukott. Az öreg ember valószínűleg nem bírt önjerejéből föltápaszkodni és csak másnap reggel bukkantak Kozslinszki-kira, a ki holtan, megfagyott állapotban feküdt ott. A nászra utazott aggot másnap nagy részvét mellett a halottak országába kísérték.

* **Szobatüz.** Könnyen végzetessé válható szerencsétlenséget okozott tegnap az esti órákban egy elkényeztetett maeska egy özvegy urinő lakásán. Pompás kosztón lévén a négy lábú kegyencz, bizony édes-keveset törődött az egér-sereggel s a legnagyobb elbizakodottságban folytatta üres, proletár életét. Tegnap is odahagyván az ágy meleg dunnait, nem a szőnyeges padlót, de az asztal tetejét választotta ki arra, hogy gondos toilletjét végezze, mielőtt a szomszéd padláson kitűzött randevura ellátogatna. Az önesinosítási ténykedésekhez azonban a lampa fényes golyóját használván »Runcezi« nagysága tükör gyanánt, szelességével előidőzöje lett egy bal-esetnek, mely könnyen életébe kerülhetett volna a maeska társadalom ezen kiváló tagjának. Így is eléggé emlékezetes marad előtte a tegnapi nap emléke, mert a feldöntött lámpából kifolyt és meggyuladt petroleum lángja nemesak Runcezi nagyság bájós és költőiesen elrendezett fru-fruit sültötte össze keményen, hanem egyik bajuszt is tövig lepörkölte, nem számítva a természetes finom bundán előidő-

zett pörkölési foltokat. Az, hogy a Runczit ért személyi baleseten kívül a szobaszőnyeg és egy fotel, meg a diván és asztalterítők is összeégtek, az mind mellékes dolog, csak hogy a drága jószág megmenekedett a végkatasztrófától. Igazán sajnálatos, hogy a kellemetlen incidens folytán Runczi nagysám éjszakai randevu-ja a magasban elmarad. A közrészvét enyhítse a szeretetreméltó, pajkos kis miezát ért kettős fájdalom (testi és lelki) alkalmából a csapásoktól meglátogatott uriaszonyt.

* **Piczulásbank.** Az újvárosi (rég) piczulásbankba (Nagy-Teleki-utca, regále-bérleti iroda) *mulasztási illeték befizetése nélkül lehet belépni.* Befizetések ma január 10-én délután 2 órakor veszik kezdetüket.

* **Egy fél cipő.** Bleich Róza egy nagy pakkot cipelt Gilányi-sori lakására. A pakkban volt egy pár új cipő is, de az egyik fél kibukott a csomagból anélkül, hogy azt az illető leány észrevette volna. Elkeseredettségében jelentést tett a rendőrségnek s kereste a biztost, hogy irassa ki az újságba az ő félcipőjét. Nyugodtan ment haza a szép leány s most a Hamupipőke regényéről álmodozik, hogy hátha az ő cipőjét is hazaviszi valami hercegre, vagy más ilyen nagy ur s a félcipő története a lapok »Hymen« rovatában fog végződni.

* **Rendőri hírek. Jó fogás.** Nagy Károly szaldobágyi 18 éves subanczot, ki egy szaldobágyi asszonnyal hitetlenül él s több lopás és rablás elkövetésével van vádolva, tegnap a várad rendőrség elfogta. Kihalgatása alkalmával tagad, azonban bebizonyítást nyertek az ellene emelt vádak. Ma átkisérlik az ügyészséghez, a rég keresett jómadarat. — **Meglopott öreg honvéd.** Szabó Mihály azok közül a régi honvédek közül való, kik koldulással tengetik életüket. Ezt a szegény öreg koldust rabolta meg Veres Flóra tegnap. A vászon tarisznyáját kapta le válláról, mely csekély élelmi szert és vagy 50 kr. készpénzt tartalmazott. Jelentést tett a rendőrségnél s csakhamar elcsípték a jómadarat. A lopott holmit megtalálták nála. — **Elgázolás.** Tegnap délután a Sz. János-utczán járó falusi szekerek közül egy P. Tamás tulajdonát képező szekér elgázolt egy a szekér-uton keresztül haladó cselédleányt. A gondatlan szerkes ellen jelentést tettek a rendőrségnél.

* **Alkalmi vásár,** hasznos karácsonyi ajándékoknak fehérneműekben, harisnyák, nyakkendők és keztyűkben, valamint téli alsó ruhák és sapkák legnagyobb választékban kaphatók **Roth M. Utóda** kalap és férfi divat üzletében, ugyanott eredeti karlsbardi cipők is kaphatók.

A hó.

Végre-végre itt a hó is. Csendesesen szállongó pelyhek hullnak, tánczolnak a levegőben s bár maga végtelen egyforma fehérségbe burkol mindent, mégis a legkülönfélébb érzést kelt az emberekben.

A városi hajdu megrázza dolmányát, aztán belép a polgármester urhoz.

— Mi az János, csak tán nem a hó esik?

— Biz az nagyságos polgármester ur, még pedig javában.

— Javában! Na tessék, itt a kövezet fejlesztés, Pecze szabályozás, színház építés, fizetés emelés, Safrád-ház tatarozás, most a tetejébe még bele se mentünk a télbe, már is megjött a hó, tessék kihordatni — no jól megyünk a télnek.

— János megvakarja a fülét s hallgat.

* * *

— Jaj! Miczi, nézd csak, esik a hó. Istenem mindjárt vége a télnek, már azt hittem, nem is lesz havunk, oda lesz a szánkázás, be jó, hogy esik.

— Csakugyan esik, csak el ne állna reggelig. Ugy-e, holnapra már szánkázhatnánk Lilikém. Képzeld csak, egy szép jeges medve bőrt vett apa, meg sem mutathattuk volna szánkázás nélkül, beh nagy szerű lesz avval takarni be a szánt. Istenem, csak Gabi meglátna majd, oda volnék, ha nem látna így szánkázni.

— Jaj! Miczikém ugy-e én is veletek szánkáz-

zom? Tudod, ketten is elférünk, aztán Gabi, Aladárral szokott sétálni.

— Persze, hogy együtt megyünk. De most esitt. A tanító néni észrevesz, majd kinn jobban megbeszéljük. Be jó, hogy esik.

* * *

A kapitány ur küldi a rendeletet, tessék a járdát tisztán tartani, havat elkaparni — ajánlom magamat.

— Na tessék. Alig hogy abbahagytuk a járda locsolást, már megint a havat kell takarítani. Borzasztó ez. Legjobb volna eladni az embernek a házat, annyi a baj vele.

— Miska, seperd le a járdát.

Miska neki fohászkozik egy nagy ménkű seprővel s egy-kettőre lesepri a járdáról a havat a járó-kelők cipőjére, ruhájára. A szitok megered s ha valaki nagyon lármázik, Miska még egy csomó havat ken hozzá s esend lesz.

A seprő vállra kerül s Miska rámorogja munkájára a szentenciát: »Nálunk odahaza sohase separtuk, mégis elolvadt, mikor dukált.«

* * *

Kneip páter megáll sétájában. Ni! ni! esik a hó. — Hánzi, seperd az utra a havat. Hánzi összekaparja a havat s az utra sepri. Kneip páter ledobja a eszimat s bele meztillatankodik bokáig. Arca örömtől ragyog — Hánzi morog — hm, be furesa esizmája van, mégis meztilláb jár.

* * *

A földművelő felnéz az égre. Uram Isten, csak add az áldást, most már nem fagy ki a buza.

Kóby.

Az ideai fősorozás a megyében.

A folyó évi fősorozás határidejét már kintették Biharmegye sorozó járaiban. E szerint a sorozásokat március hónapban és április elején ejtik meg a következő sorrendben:

A 39. hadkiegészítő kerülethez tartozó sorozó járasokban:

Margitán márcz 22.—26. Sorozási polgári elnök Szunyogh Zsigmond; orvos dr. Buder Ferenc; ujonezozásra felhivottak száma 617.

Székelyhídon márcz 29, 30. és ápril 1; polgári elnök Zsigó Endre, orvos dr. Horváth József, előáll 628 ifju.

Érmihályfalván ápril 3, 5. és 6., elnök Szunyogh Zsigmond, orvos dr. Deme Béla; előáll 419 ifju.

Derecskén ápril 12—14., elnök Leitgeb Imre, orvos dr. Szabó József, előáll 480 ifju. —

A 37. hadkiegészítő kerülethez tartozó járasokban:

I. küldöttség.

B.-Ujfaluán márcz. 2—5., elnök: Tardy Sándor, orvos dr. Grósz Ignác, előáll 579 ifju.

B.-Tordán márcz 8. és 10-én, elnök: Tardy Sándor, orvos dr. Simenszky Román; előáll 420.

Nagyszalontán márcz. 17. és 20-án elnök Szikszay Lajos, orvos dr. Sarkady Dániel, előáll 720 ifju.

Cséffai sorozó járas részére Nagy-Szalontán márcz 22—24., elnök Szikszay Lajos, orvos dr. Engel Ignác; előáll 483 ifju.

Mezőkeresztesen márcz. 26, 27. és 29., elnök Tardy Sándor, orvos dr. Braun Illés; előáll 465 ifju.

Vaskóhn ápril 5—7., elnök: Fassie Tódor, orvos dr. Deák Jakab; előáll 454.

Belényesen ápril 9., 10., 12., 13. és 14-én, elnök Fassie Tódor, orvos dr. Grünwald Mór; előáll 889 ifju.

M.-Cséke: ápril 20—22., elnök Fassie Tódor, orvos dr. Breider Mór; előáll 520 ifju.

Tenkén ápril 24., 26., 27., elnök Szabó József; orvos dr. Ujlaky Ferenc; előáll 548 ifju.

Belebén ápril 29—30., elnök Szabó József; orvos: dr. Groszmann Lipót; előáll 371 ifju.

II. küldöttség.

Szalárdon márcz. 1—3, elnök: Tóth Mihály; — orvos: dr. Horváth Gyula; előáll 438 ifju.

Központi járasra Nagyváradon márcz. 5., 6., 8., elnök Szász Ágoston; orvos dr. Kassay Kálmán; előáll 542 ifju.

Élesden márcz. 10., 11., 12., 13., 15., elnök Juricskay Dezső; orvos dr. Sámson Márton; előáll 712 ifju.

EGYESÜLETEK.

A sakkör helyisége.

A belügyminiszter a nagyvárad sakkör alapszabályait jóváhagyva, most a helyiség kérdésében fognak dönteni. Az elnök e célból ma délelőttre igazgató tanácsi ülést hívott egybe, mely következőleg szól:

Meghívó.

Van szerencsém a f. hó 10-én, azaz vasárnap d. e. 11 órakor a biharmegyei kaszinóban tartandó ülésre tisztelettel meghívni.

Tárgy: A jóváhagyott alapszabályok folytán döntés a helyiség kérdésében.

Nagyvárad, 1897. január 9.

Szász Ágoston
elnök.

TANÜGY.

Felolvasás az iparosok részére. A tervbe vett felolvasásokat ma fogják folytatni az iparosok részére. Dr. Szombathy István főreáliskolai tanár tart felolvasást, melyre idegenek is szívesen láttatnak.

IPARÜGY.

Iparos-bíró.

A nagyvárad ipartestület bálbizottsága által az elagott iparosok alapjának gyarapítására rendezendő házas zártkörű tánczestélyét *ma este tartja meg a Fekete Sas szálloda ujjonnan díszített nagytermében.* Kezdeté 8 órakor, a pénztár és karzat nyitás 6 órakor, felülfizetések szívesen fogadtatnak és hirlapilag fognak nyugtáztatni.

Számos látogatást kér a rendező bizottság.

Értesítés.

Az ipartestület előljárasága f. hó 7-én Bertsey György elnöklete alatt tartott rendes havi ülésében a budapesti ipartestületek elnökei nevében a nagyméltóságú kereskedelemügyi miniszter urhoz »a kisipari hitel országos szervezése ügyében beterjesztett emlékirat paratolása kimondatott »az iparosok választó jogára« vonatkozó hasonfelterjesztés elfogadtatott, az 1896. évi zárszámadás vagyonszerzés, tagsági-díj hátrány kimutatás, a jótékonyági alap zárszámadása a számvevők jelentése alapján. A pénztárnok részére a közgyűlésnek a szokásos felmentvény megadása javaslatba tétellett.

Az 1897-ik évre szóló költség-előirányzatban az elnök tiszteletdíja 300 frtban, a szegényiparostanonczok részére tanszerek beszerzésére évi 25 frt felvétele hozatott javaslatba.

A pénztárnoki állásra pályázat hirdetése rendeltetett el.

A jótékonyági bizottság által a karácsonyi ünnepek alkalmával szegény iparosok és özvegyek részére kiosztott 65 frt segély jóvá hagyatott.

24. rendű számla kiutaltatott.

A január hó 10-én, illetve 17-én a városi tüzoltó őrtanya termében délelőtt 10 órakor megtartandó közgyűlés elé terjesztendő előljárasági jelentés elfogadva lett.

A 22 iparos által beadott indítvány részben az előljáraság által elfogadva, részben pedig a közgyűlés elé terjesztetni határoztatott.

Dr. Altmann Jakab testületi főorvosnak a menházi aggok élelmezése. azok ellátása és az elmúlt évben előfordult megbetegülésekről szóló

jelentése tudomásul véve, a közgyűlési jelentésbe felvételni határozatott.

A közgyűlés elé terjesztendő előjárásági jelentés a kapcsoló számadási okmányokkal együtt kinyomatni és a testület tagjai között kiosztatni rendeltetett.

Ländler Ferencz urnak az ipartestület házánai díjnélkül teljesített lépcsőházi műköburukolatért előismerő köszönet lett megszavazva.

Az ermhályfalvai ipartestület tisztújítása. A napokban tartották meg az ermhályfalvai ipartestületben a tisztviselő választást, a következő eredménnyel: Elnök lett K a t o n a Mihály, alelnök F e k e t e László, pénztárnoknak K o m a r o m i József. A számvéző bizottságba, a következők lettek bevéasztva: Spilauer Frigyes, Fekete József, Kurta József. Választottak ezen kívül 18 választmányi tagot, jegyző pedig K á l m á n c z h e y Béla lett.

MULATSÁG.

A keresk. csarnok III-ik házi estélye.

Tegnap este tartották meg a »Kereskedelmi Csarnok« III-ik házi estélyét. Nagyszámu közönség gyűlt össze s pazar kedvvel töltötték az időt s míg a fiatalok táncra perdülve lejtett tova, az öregek is meglelték szórakozásukat. A siker teljes volt. Ha megkísérlem leírni, ugy bizonyára pompázó kertről, feslő rózsabimbókról kellene említést tennem, de felesleges ez, mert a ki ott volt, annak nem kell dicsérni, azt minaként tudja, hogy a mulatság pompás volt.

Vacsora közben a 37-ik ezred zenekara tartott hangversenyt, a következő műsorral:

1. Müller A.: »Figaró« Induló.
2. Berté H.: »Es war einmal« Keringő »Az arany mesevilág« cz. balletből.
3. Suppé F.: Nyitány a »Furcsa háború«-ból.
4. Vradier S.: »La Paloma« spanyol dal.
5. Hernesirek: »Az egyszer egy« Polka francaise. (A nagyvárad Kereskedelmi Csarnoknak ajánlva.)
6. Hermes Ed.: »A magányos rózsza a völgyben«. Kürt számára 4 harsonától kísérve, Hernesirektől rendezve.
7. Held Leo: »Loblied der Wienerin« dal.
8. Mascagni P.: Előjáték és dal a »Paraszt-beesület« cz. operából.

Vacsora után K i r á l y f y Pál amerikai zsurnaliszta, ki Amerikából gyalog jött Magyarországra, nagyérdekű felolvasást tartott uti élményeiről. A felolvasás frenetikus sikert ért el.

A jelen voltak közül tudósítónknak a következő neveket sikerült összeszednie:

Asszonyok: Várad Mórné, Szedlarikné D. Anna, Fischer Sámuelné, Benedek Vilmosné, ifj. Kohn Sámuelné, Benedek Salamonné, Keckeméti Lipótné, Schütz Albertné, Darvas Imréné, Fleischer Lajosné, dr. Rosenthal Mórné, Schwartz Jakabné, Schwartz Ferenczné, Schwartz Mártonné, Egrí Adolfné, Braun Helén, dr. Dóri Ferenczné, dr. Kiss Dénesné, Deutsch K. J.-né, dr. Sonnenfeld Zsigmondné, Vechler Adolfné, dr. Mihelji Lajosné, Löwy Samuné, Atzél Zsigmondné, Fenyvessy Adolfné, Kepes Samuné, Bugler Jakabné, Nemes Aronné, Löwy Józsefné, Schönfeld Lajosné, Schwartz Ferenczné, Schwartz Kálmánné, Schwartz Gyuláné, Schwartz Berezné, Krasznainé F. Mari, Löbl Renrikné, Weisz Gáborné, Grünfeld Salamonné, Diósi Lajosné, Schwartz Miksáné, Leipnik Antalné, Schwartz Dávidné, Bugler Zsigmondné, Gyémánt Mihályné.

Leányok: Várad Margit és Olga, Roóz Margit és Iona, Schwartz Paula, Schwartz Margit, Sonnenfeld Hedvig, Bugler Irén, Dukesz Teréz, Böszörményi Gizella, Böszörményi Bella, Kepes Gizella, Gyémánt Berta, Grünfeld Lujza, Guttmann Margit, Kohn Gizella, Grüner Karola és Gizella.

A hirdapírók mulatsága. Már említettük, hogy a csak nemrég megalakult vidéki hirdapírók szövetségének helyi-bizottsága nagyobb szabásu mulatság rendezésén fáradozik s az ez

iránt megindított mozgalom vezetésével Dési Géza jeles fiatal publicisztát kértek fel. A nagyszabásu táncszal összekötött hangverseny a legpompásabb s szellemi élvezetek tekintetében is kimagasló estélye lesz az ideifarsangnak. A kiválóan érdekes hangversenyen minden pontja csak fokozni fogja sikerét s kiváló művésznöket sikerült megnyerni a közreműködésre. A mulatság napját a napokban állapítják meg.

Jogász kolon-bál. A »Zöldfa« nagytermében, szerdán fog megtartatni az utolsó kolon-estélyt. De még ezzel nem záruknak be végleg a kedélyes kolon-estélyek, mert e hó 27-én, egy fényes bált tart ugyan az a társaság. Már a rendezőség is megalakult s a napokban szétküldik a meghívókat.

A román ifjuság táncestélye. A nagyvárad román ifjuság ez idén is rendez egy jótékony c z é l u táncestélyt. Tegnap bocsajtották ki a meghívó e mulatságra, mely minden bizonynyal az előző évekhez hasonló sikert az idén is elfogja érni. A meghívó a következőképpen hangzik: Meghívó. A nagyvárad román ifjuság 1897. évi február hó 2-án a »Fekete Sas« nagytermében hangversenyyel egybekötött tánc estélyt rendez, a helybeli szegény román tanulók segélyezésére, melyre czírozott urat és becses családját tisztelettel meghívja a rendezőség. Kezdeté este 7 órakor. Belépti díj: Személyjegy 2 frt. — Családjegy 5 frt. Karzat személyenként 2 frt.

Mulatság a jégen. Már maga a korecsolyázás elég mulatság, hátha még az örökké vig R á t k a y bátyánk talál ki valamit, amivel a kellemes sportot még kellemesebbé teszi. Mára is tervezett egy kis meglepetést a közönségnek, mivel pedig meglepetés akar csakugyan lenni, nem árulhatjuk el, hogy tulajdonképpen mi? A jég pompás, különösen ha már reggelre a kemény időjárás is kedvezni fog neki.

Igazságszolgáltatás.

Gyilkosság a kórházban.

Saját tudósítónktól.

Közel husz tanut hallgatott ki már a törvényszék, de azért a szegény portás esete még ma is fölöttébb titokzatos s ugy látszik az is marad, ha csak a véletlen kezére nem jár az igazságszolgáltatásnak. Mert, hogy Bakonyi Sándor lenne a gyilkos, az, habár a gyanuok egész tömege nehezedik a vádlottra, még nem bizonyos. Ma is következetesen tagadott s szinte meglepő az a nyugalom, a melyet védekezésével és viselkedésével elől. Nem törődik vele, bármit valljanak is a tanuk, ha egyik-másik dologban ráczáfolnak is. Ő rendíthetetlen flegmával ül a vádlottak padján s ha előszólítják, röviden csak ezt feleli a legterhelőbb tanuvalomásra is:

— Nincs rá semmi megjegyzésem.

Az egész tárgyalás alatt csak egyszer hagyta el a nyugalma, mikor az elnök azt kérdezte tőle, hogyan kerültek a vérfoltok a kalapjára, Bakonyi akkor ingerülten kiáltott föl:

— Az vérezte be a kalapot, a ki kitüntést akar kapni az ügy kivizsgálásáért.

Ma hallgatták ki a vádlott feleségét is, a ki betegesen jött el a tárgyalásra. Az elnök figyelmeztette, hogy nem kell vallania, ha nem akar, de az asszony nem élt a törvény kedvezményével s elmondott mindent, a mit erről a dolgról tud. Vallomása egyik-másik körülményre nézve eltért a férje vallomásától, de Bakonyi erre is tudott kádenziát, azt mondta, hogy a felesége nem jól emlékszik vissza.

A bizonyító eljárást délbén befejezték, az ítéletet pedig valószínűleg délután hirdetik ki.

A tanuk közül ma elsőnek Bujdosó György rendőrt hallgatták ki. Ő volt az első hivatalos személyiség, a ki a helyszínen megjelent. Bement a portás szobájába, a hol minden csupa vér volt. Ebből azt következtette, hogy a gyilkos és áldozata közt erős küzdelem folyt.

Thuróczy Kornél, házfőnök az irgalmasok kórházában, vallja, hogy Huttкаи nagyon köny-

nyelmu ember volt. Fizetése havonkint 12 forint s ezenkívül husz-harmincz forint mellékjövédelme volt. Ezt mind elköltötte. Bakonyinak havonkint tíz forintja volt.

Az elnök: Bakonyi azt mondja, hogy főtisztelendő urnál 260 forintja volt.

— Szó sincs róla. Nem csak hogy nem volt megtakarított pénze, de folyvást pénzzavarban volt s már ötödikén vagy hatodikán előleget kért.

— A kulcsot hol őrizték?

— Az én szobámban.

— Tudja-e tisztelendő ur, hogy április tizenkettedikén ki vitte el a kulcsot?

— Bakonyi.

— Volt rá eset, hogy máskor is ő vitte el a kulcsot?

— Soha. Mindig a portás jött el érte.

— A vízvezeteki kulcs hol szokott állani?

— A portásnál.

— A rendház kapuja kívülről kinyitható?

— Nem, mert kívül nincs kulcslyuk.

Az ügyész: Az elmebajosok osztályát éjjel ugye-e bezárják?

— Igen.

— És mikor nyitják ki?

— Csak délbén.

Az elnök (a vádlotthoz): Hallotta, hogy nem igaz az, hogy magának 260 forintja volna a házfőnöknel.

— Van. Én bennem is van annyi becsületérés, hogy nem mondanám, ha nem volna igaz.

— Ha magának csakugyan lett volna 260 frtja, akkor nem a házfőnöknek adta volna, hanem a takarékpénztárba, a hol kamatot hoz.

Bakonyi Sándorné, a vádlott felesége került azután sorra. A szegény asszony betegesen jött el a tárgyalásra, hogy vallomásával könnyítsen a férje sorsán. Az elnök figyelmezteti, hogy joga van megtagadni a tanuskodást, de ő kijelenti, hogy vallani akar. Elmondja, hogy április 12-én haza akart utazni. A férje aznap negyed ötkor kelt föl s imit takarítani. Később visszajött s azt mondta: »Jézus Mária, a szegény portás tiszta vérben fekszik.«

Az elnök: Nem tett magának a férje szemrehányást, hogy a portás magának udvarol?

— Nem. De nem is igaz a dolog.

— A maga ágyában találtak egy vizes zsebkendőt, hogy került az oda?

— Előtte való este eleredt az orrom vére s a vért a zsebkendőmmel itattam föl.

— A férje azt mondja, hogy az ő orra vérzett?

— Nem jól mondja, mert az enyém vérzett.

Az elnök (a vádlotthoz): a felesége azt vallja, hogy ön negyed ötkor fölkeelt s vissza sem jött öt óráig.

— Nem jól emlékszik rá. Igaz, hogy negyed ötkor kimentem, de mindjárt vissza is jöttem s ujra lefeküdtem.

— Azt is mondja a felesége, hogy az ő orra vérzett s a zsebkendő attól lett véres.

— Az én orrom is vérzett, de nem nagyon.

— Hát a kalap mitől lett véres?

— Arról nincs tudomásom.

— Nézze csak meg jól ezt a kalapot, tele vérfoltokkal.

— Mit nézzen rajta?

— A vérfoltokat, hogy kerültek azok oda?

— Az vérezte be, a ki kitüntést akar kapni az ügy kivizsgálásáért.

Csáky István iradoszolja az irgalmasok kolostorában egy szobában aludt Bakonyival, a ki hajnali négy órakor kelt föl s kiment az udvarra. Pár percz mulva visszajött, de csakhamar megint kiment.

Az elnök: Tartozik magának Bakonyi?

— Igen. Egy forint hetven krajczárral.

— Mástól is kért Bakonyi pénzt?

— Ugy hallottam, hogy kért.

— Milyen ember volt a portás?

— Mulató ember volt.

— Hát Bakonyi milyen ember?

— Józan embernek ismerem.

— Igaz az, hogy Bakonyi lutrizni szokott?

— Ezt csak abból tudom, hogy éjszaka gyakran fölkeelt s nézte az álmos-könyvet. Még mondtam is neki, hogy hagyjon aludni, ráér reggel is a könyvet nézni.

— Mondta talán magának azt is, hogy nyert s hogy valahol pénze van elhelyezve?

— Ezt nem mondta.

— Az elnök (a vádlotthoz): Maga azt mondta tegnap, hogy senkinek sem tartozik s most azt vallja itt a tanu, hogy 1 forint 70 krajczárja jár neki magától. Igaz az?

— Megengedem.

— Na lássa, akinek 260 forintja van a priornál, az nem kér 1 frt 70 krt kölesön.

Simon Lajos, az irgalmasok asztalterítője, vallja, hogy Bakonyi Sándor reggel ötör bejött a szobájába s azt mondta: »Keljeteek föl, meggyilkolták a portást«. Aztán anélkül, hogy engedelmet kért volna rá, véres kezét megmosta a tanu mosdótáljában.

Bozirievits Boldizsár, Szitai Mihály, Urbanovics Ferencz s még néhány tanu kihallgatásával a bizonyító eljárás véget ért.

A tárgyalást délután folytatták s este kihirdették az ítéletet, mely szerint a törvényszék **Bakonyit 12 évi fegyházra ítélte.**

Vádlott és ügyész felebbezték.

REGENY-CSARNOK.

Jón, rosszon túl.

(Uri morál.)

HERBERT M. után Dr. MARGITAI.

— De nagyszerű ismeretekre tett szert a műtörténet terén! — véle Schmidt Urban kisasszony.

— Egy szóval egyéniség, önálló egyéniség. Az ilyeneket nem könnyű megérteni.

Blanka kisasszony hallgatva, bámulva levegőbe a fecsegők között. Eszibe jut Heine hasonlata a pálmáról és fenyőről!

Ein Fichtenbaum steht einsam
Im Norden auf kahler Höh?
Ihn schläfert; mit weisser Decke
Umhüllen ihn Eis und Schnee.

Er träumt von einer Palme
Die fern im Morgenland
Einsam und schweigend trauert
Auf brechender Felsenwand.

Hanem természetesen óvakodik szavakba önteni érzelmeit, mert tapasztalatból ismeri a gonosz világot s tudja, hogy mivel semmi sem tehet jobban nevétségessé, mint gyöngéd és szent érzelmeink kinyilatkoztatása.

Márfa előtt Blanka is »egyéniesség«, ki felett tehát sokszor jól mulat, midőn nincs jelen s egyáltalán semmi elnézést nem tanúsít eredetisége iránt. Márfa minden mulattatja, amit csak Blankán lát: hamis hajfürtjeitől kezdve hihetetlenül vékony derekáig siralmas, csipőtele alakjáig, epedő szemforgatásától kezdve választékos idegen szavakkal spekkelt beszédmódjájáig. Már maga az a körülmény, hogy Blanka rég elmúlt harmincz éves s még mindig férhezmenésről álmodik, elég arra, hogy Márfa és barátai Blankát az asszonyi bolondság megtestesülésének tekintsék.

— Nem fog ismét kiadni egy kötet költeményt? — kérdi Márfa példászerű komolysággal.

— Talán — felel Blanka vontatva — még nem tudom, de nem örömet beszéllek róla, Márfa kisasszony. — A valóságban persze semmiről sem beszél örömelebb.

— Lesz-e közöttük oly hasonlíthatatlan vers, mint — a csók definíciója? — kérdi Márfa tovább a legtökéletesebb elfogulatlansággal.

— Oh, — feleli Blanka elpirulva — műveim nem egészen fiatal lányok számára irvák. Kissé realiztikus vagyok, annyi bizonyos, de mindig szívem sugallata szerint írok; ezt tartom az egyedül helyesnek.

Szerencse, hogy Am Ring asszony e perczen bucsuzik; Márfa kacagásba tört volna ki s tönkre teszi. Blanka minden illúzióját, mert kora minden gondatlan kegyetlenségére képes.

Andy e perczen dolgozószobájában időzik melleleg megjegyezve, nem hozzávaló társaságban, amennyiben pompás könyvszekrényei tömve e nagy szellemek műveivel Homérotól Cervantesig, Shakesperetől Göthéig s innen a modern írók még válogatatlan phalanzáig.

No de Andy nem is mélyed el beléjük, térdein fénykép-albumot tart, amelyben saját arczképei vannak élete legkülönbözőbb szakáiból.

Mint néhai Narciss egykor, úgy hajlik Andy is szerető tekintettel föléjük — azaz bocsánat összehasonlításokat tesz. Kettőt választ ki közülök: az egyiket egy sovány, szakállas, az ifjúkor legvégső határán álló világi látható, kinek kopaszságát a fodrász csak nagy ügyel-bajjal képes leleplezni; a másikon, amely 15 évvel régebb, fiatal, lenge, gavalléralak, kinek hatalmas bajusza kihívólag pompázik számára borotvált arcán. Nem, Andy alig hasonlít már az ifjú Apollóhoz s a harmincz közbeső fénykép meg is mutatja fokenként a metamorphosis menetét. A végeredmény az, hogy az akkori Divora s a mai közt ég és föld különbség s ő nem is lehet ismét az, aki volt.

— Ugyan hát miért is ne mennék Móránba, — szól Andy némi gondolkodás után, — utóvégre is föltünővé válik folytonos vonakodáson, saját belső gyávaságon pedi legyőzhetlenné! — teszi hozzá némi borzongással.

Aznap este egy csomó selyem papirba burkolt csomaggal jelenik meg Divora ur néne lakásán. Egyáltalán nem kér bocsánatot reggeli gorombaságaiért, mert azok közül való, akik környezetüktől megkivánják, hogy — úgy vegyék őket, amilyenek; — nagyurak módjára arannyal, ajándékkal szokott jóvátenni mindent. (Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Pápay emléke.

Bécs, jan. 9. (Saját tudósítónk távirata.) Ferdinánd főherceg, Toscana nagyhercege egy hosszabb levélben fejezte ki részvétét az elhunyt Pápay özvegyének. Táviratilag kondoleáltak még: Ferencz Szalvátor főherceg (Belső részvétem a sulyos veszteség felett). Báró Perfall Gizella bajor hercegnő nevében. Gróf Khuen-Hédervary bán (Fogadja Méltóságod igaz részvétem kifejezését). Steiner Fülöp székes-fehérvári püspök (Fogadja Exaellenziád legbensőbb részvétemet. Isten vigasztalja Excelenciádat). Azonkívül: Grusch a bibornok-érsék, Tóth V. főrendi elnök, Glanz osztrák miniszter; Jahn az udvari opera igazgatója; Kinszky Mária grófnő; gr. Karácsonyi Jenő és neje; a gr. Wenckheim család; Széchenyi és Liphay bárónok; Gautsch bárónő, lovag Litrow.

Koszorukat küldtek újabban: gr. Bilinski pénzügyminiszter, gr. Apponyi Lajos udvari marsall, Kautz Gyula bankkormányzó és gróf Bellegardé Lipót.

Pápay a ravatalon.

Budapest, január 9. (Saját tud. táv.) Perczel, Wlassics és Josipovich magyar miniszterek tegnap Budapestről ide érkeztek a magyar kormány képviselőiben részt veendő Pápay kabinet iroda-főnök délutáni temetésén. A miniszteri deputáció ma délelőtt pompás koszorut helyezett az elhunyt ravatalára. A három magyar miniszter ezután az ő Felsége személye körüli miniszterium államtitkárával báró Apor Péterrel egyetemben az elhunyt osztályfőnök özvegyét kereste fel, kielőtt báró Apor Péter az ő Felsége személye körüli miniszterium nevében egy gyönyörű koszorúval róta le részvétét és halálát a megboldogult Pápay iránt.

Pápay temetése.

Bécs, január 9. (Saját tudósítónk távirata.) Pápay István temetése ma délután 2 órakor nagy fénynyel ment végbe. Az arisztokracia, az udvari hivatalnokok, testőrség volt jelen.

Az oltártól balra fekete posztóval bevont emelvény, a király képviselőiben Lajos Viktor főherceg térdelve imádkozott. Távozása előtt könnyezve fejezte ki részvétét az elhunyt özvegyének.

A megtámadott nagyszombati mandátum.

Budapest, január 9. (Saját tud. táv.) A képviselőház harmadik bíráló bizottsága ma tárgyalta az Emmer Kornél nagyszombati hirhedt mandátumát. Günther közjegyzői okmányokkal bizonyította, hogy a Zichy grófra való szavazásban megátoltak 369 választót, a csendőrség 462 Zichy-párti szavazót; leszavazott Zichyre 137, tehát a Zichy-pártiak többségben voltak, mert Emmerre csak 623 szavazatot adtak le. Több hamisításokat is bizonyítanak. A vizsgálat elrendelését kéri. A tárgyalást hétfőn folytatják.

A megszökött hercegnő férje.

Budapest, január 9. (Saját tud. táv.) Azok a hírek, hogy Chimay herceg neje után a fővárosba akart jönni, nem felelnek meg a valónak. A hercegnek nincsen szándékában ez az utazás.

Lueger betegsége.

Bécs, január 9. (Saját tud. távir.) Lueger Károly betegsége rosszabbra fordult. Az orvosok folytonosan közelében vannak. Egymást érik a látogatók, akik a beteg állapota felől tudakozódnak.

A beteg czár.

Bécs, január 9. (Saját tud. távir.) Az orosz czár a sok munkától megbetegedett. A czárnéval két hónapi tartózkodásra Livádiába utazik.

A szultán állapota.

Budapest, január 9. (Saj. tud. táv.) A szultán állapota nagyon aggasztó. Az üldözési mánián kívül naponta síró göröcsökben szenved.

Ki az oka az örmények lemészárlásának.

Budapest, jan. 9. (Saját tud. távirata.) A Revue de Paris szenzációs leleplezéseket közöl. Hiteles okmányok alapján kimutatja, hogy az örmények lemészárlása egyenesen a szultán parancsára történt.

KÖZGAZDASÁG.

Iparunk rákfenéje.

Csaknem minden társas összejövetelben szöbakerül a kérdés: mi az oka az általános elszegényedés mellett annak, hogy kisiparosaink teljesen tönkre mennek?

Sokan sokféleképpen gondolkoznak.

Okolják a tőkét, mely mindent abszorbeál s eredményezi, hogy cézget nyit mindenki, ha pénze van és üzi az iparágat anélkül, hogy valaha azt tanulta volna. A tanult iparos pedig nem tudván iparága mellett kellőképpen kitarítani, vagyonilag tönkre megy s mert élni muszáj, a tőke ölébe fut s munkás lesz annál, ki iparágát soha sem tanulta. Ez pedig urasan óhajtván élni és igen nagy igényeket táplálván, nagy perczentre dolgozik s eközben a munkássá degradált tanult iparos szájából vonja el a betevő falatot, ki aztán eközben nyomorog, nélkülöz.

Ezen lelketlen eljárást liberális felfogás szerint úgy hívják, hogy „a magyar ipar a legutóbbi néhány évtized alatt hatalmas lendületet vett.“

A legközelebb lezajlott millenniumi kiállí-

tási ünnepek alkalmából látni kényszerültem, hogy a kiállítók 99 százaléka tőkepénzes volt, kik a tönkrement kisiparosok véres verejtéke és szorgalma folytán kimutatott eredmény fényében feszelegtek és ünnepeltették magukat, míg a tulajdonképpeni szakemberek iszonyatosan kimerült erőben, rongyos köntösben, éhes gyomorral kuczorogtak a háttérben.

Nekik csak az volt megengedve, hogy nyomorukat szabadon élvezhették. De mit is mondtam? Szabadon élvezhették a levegőt is, mert a tőke ezt még nem vette árendába. Lehet, hogy az új ezredévben ez is árendába kerül.

De akkor talán már észhez kapnak az uralkodó körök is és belátják, hogy a szabad ipart mégis meg kellene egy kicsit zaboláznia; a tanult iparos anyagi helyzetén valamelyes módon segíteni kellene; a gyáripár eseten terményeit nagyobb ellenőrzés alá kelle volna venni; a külföldi termelés beözönlését korlátozni kellene; nem volna szabad megengedni, hogy évenként milliók vándoroljanak külföldre haszontalan csecse-becse gyermek-játékokért; talán mégis jobb volna a fémeket, melyek hegyeinkből bőségesen termelhetők, szerződéses viszony alapján külföldre nem engedni, hogy aztán azt később mi magunk ne kénytelenitessünk drága pénzen visszavásárolni.

Hiába haladunk a találmányokban; hiába törekszünk a külföldet majmolni; hasztalanul törekszünk a kör időszerinti vívmányait iparunk fejlesztésénél értékesíteni; ha idejekorán nem segítünk a bajon, hiányozni fog a nyers erő, mert elveszítjük a szabadipar korlátlan grassálása mellett a munkás erőt.

Ezen ipart tartom én a mi iparunk rákfenéjének. Ezt kell ideje korán kimetszeni, mert az egész test fekélyes lesz.

Ha az irányadó körön nem orvosolják a bajt, majd orvosolja magát a kimerült nyers erő maga, de akkor aztán baj lesz.

Vállalatlanság, igazságtalanság, éhség és nyomor nem jó tanácsot ad a ledegradált iparos világnak, hanem dinamitot és kanócsot, hogy robbantson vele.

Karkecz Alajos.

Felhívás!

A magán borfogyasztás megváltoztatására határidőül 1897. évi január hó 11-ik napjától ugyanazon hó 30-ik napjáig terjedő határidő tüzetvén ki, felhivatnak tehát mindazok, akik 1897. évre a magánhasználatra elfogyasztandó bor után esedékes boritaladót megváltani óhajtják, miszerint a megváltás eszközlése végett a fenti határidőben d. e. 9 órától 11 óráig Bordé Ferenc tanácsnoknál (városi adóhivatal) 7-ik sz. szoba) amennyiben is inkább jelentkezzenek, mivel ezen határidőn túl a megváltásra tett ajánlat elfogadható nem lesz és a tételenkénti adóztatás fog alkalmaztatni.

Kelt Nagyváradon, 1897. évi január hó 6-án.

Bordé,

adóügyi tanácsos.

Katholikus bank. A »Petit Journal« egy nagyszabású katolikus bank alapításáról ad hírt, melynek központja Párisban lesz, Berlinben, Londonban és Bécsben pedig fiókokat fog felállítani. A bank élén Norfolk herceg és Sulkovszky herceg állanak.

Terménytőzsdé.

Budapest, jan. 9.

B u z a ősze, bácskai	8.68
» ősze, északi	8.46
» október-novemberre, bácskai	6.55
» okt.-nov.-re északi	6.90
R o z s ősze bácskai	0.90
R o z s ősze, északi	0.00
T e n g e r i, okt.-nov.-re, bácskai	3.95
» okt.-nov.-re, északi	3.97
R e p c z e október-novemberre, bácskai	11.34
» okt.-nov.-re, északi	11.45

Bécs, jan. 9.

B u z a tiszai	8.90—0.—
» bányási	8.95—0.—
» bácskai	8.70—0.—
» szokványú ősze	0.—0.—
B u z a szokványú tavaszra	7.28—0.—
R o z s tiszavidéki	3.95—0.—
» szokványú ősze	0.—0.—
» szokványú tavaszra	6.25—0.—
T e n g e r i magyar	6.40—0.—

Hivatalos arfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1897. jan. 9-én.

Magyar aranyárjádék 4%	122.—
Magyar koronajárjádék	39.50
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.—
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.50
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	120.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.50
Norvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	98.25
Magyar nyereséj sorsjegy-kölcsön	15.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	138.—
Osztrák járadék papírban	101.60
Osztrák járadék ezüstben	101.70
Osztrák járadék aranyban	123.—
Tsztrák korona járadék	100.75
1860. osztrák államsorsjegyek	145.50
Osztrák magyar bankrészvény	95.—
Magyar hitelbank részvény	414.25
Osztrák hitelintézeti részvény	375.40
Osztrák-magyar államvasúti részvény	864.25
20 frankos arany (Napoloandor)	9.52
Német birodalmi márka	58.72 1/2
London vista	119.90
Páris vista	47.55
20 márkás arany	11.74

Szerkesztői posta.

P. L. — Kevés olyan osztálya van a társadalomnak, a mely önzetlenebbül szolgálná a közönség érdekeit, mint a hírlapíró s a kit annyira igénybe venne szíveségeit teljesítésére a nagy közönség. Így csak igazságos és méltányos, hogy azokért a szíveségeikért valamelyes támogatásban is részesítsük őket. Az egyes hírlapírókkal szemben ez igen nehéz; annál jobb alkalmul szolgál erre a hírlapírók szövetsége. Kimondotta a szövetség helyi bizottsága, hogy elvárja a közönségtől, miszerint az u. n. szíveségi közleményekért a szövetség pénztárát gyarapítsák. Ez a legkevesebb, a mit a hírlapírók méltányos és igazságos szempontból kérhetnek.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Meghívás.

A Biharmegyei kereskedelmi-, ipar- és terményhitelbank 1897. évi január hó 31-ik napján d. e. 9 órakor saját üzleti helyiségében tartandó

XXVIII-ik rendes közgyűlésére.

A közgyűlés napirendje:

1. Az igazgatóság jelentése az 1896. évi üzletéről és indítványai, a mérleg, zárszámadások és osztalék tárgyában.
2. A felügyelő-bizottság jelentése az igazgatóság által készített zárszámadások és mérlegről, valamint a nyereség felosz-

tását illetőleg tett indítványok megvizsgálásáról.

3. Az előző tárgyak és az igazgatóság a felügyelő-bizottság által kért felmentvény feletti határozathozatal.

4. Az igazgatóság jelentése a nyugdíj-alap állásáról.

5. Két igazgatósági tag, esetleg a felügyelő-bizottság 2 rendes és egy póttagjának, továbbá 9 rendes és 2 pótválasztmányi tag választása.

Nagyvárad, 1897. évi január hó 6-ik napján.

Az igazgatóság.

Azon t. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni kívánnak, felkéretnek, hogy az alapszabályok 12. §-a értelmében a közgyűlés napját megelőzőleg egy hónappal nevékre irt részvényeiket le nem járt szelvényekkel legkésőbb a közgyűlést megelőzőleg 3 nappal a bank pénztáránál letenni szíveskedjenek. A zárszámadások és az erre vonatkozó felügyelő-bizottsági jelentés 1897. január 22. napjától a társulat helyiségében megtekinthetők, sőt a zárszámadások tervezete a részvényesek kívánatára nyomtatott példányban előre megküldetik.

10 1—3

Ekegyártásra
*
külön szakosztály.

Első magyar gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gőzcséplőink

a tökéletesség legmagasabb fokán állanak

Magyarország legnagyobb és egyedüli gazdasági gépgyára

mely a gazdálkodáshoz szükséges

összes

gazdasági gépeket gyártja.

296—6—12
Különlégek borítású gépekhez.

Részletes árjegyzékkel és szakbavágó felvilágosítással díjmentesen szolgálunk

Kérjük minden kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel adunk kimerítő és felvilágosító választ.

Czím:
Első magyar gazdasági gépgyár részvény-társulat
B U D A P E S T E N.

Czímre ügyelni tessék.

Főtisztelendő urak részére szövetekből nagy raktárt tartok.

Elegáns szabású férfi-öltönyök
csakis

BAUM J. S. férfi-szabó
üzletében

Nagyváradon, Kossuth-utca Mezey-ház.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy az őszi évad alkalmával

bel- és külföldi ruhaszöveteim

már megérkeztek és nagy választékban vannak raktáron.

Egyszerűsersmind értesitem a n. é. közönséget, hogy a nálam megrendelt öltönyök **szabását magam végzem** és saját felügyeletem alatt készülnek

A legolesőbb és gyors kiszolgálást előre is biztosítva, maradtam

BAUM J. S.

288 7—10 Kiváló tisztelettel

Egy férfi-öltöny brassói szövetből finom kiállításban 25 frt.

Aláírási felhívás.

A „Nagyvárad-Velence- s Váraljai Takaré- és Segély-egyleti Szövetkezet“ működési ideje lejárván, alulírott bizottság városunk e legrégebb és legszebb eredményével záródott; e Szövetkezetet továbbra is fenn akarván tartani, aláírási íveket bocsájt ki a Szövetkezet újbóli megalakulása céljából.

Minden részjegy 10 krajczár, melyhez még azonkívül minden részjegy után egyszerre és mindenkorra fizetendő 10 krajczár beíratási díj is járul.

Aláírási-ívek vannak:

A Várad-Velencei „Népkörben.“

Rácz Jakabnál a biharmegyei ker. és iparbank pénztárnokánál.

Jablonszky Emil Nagyvárad város pénztárnokánál.

Jámbor József megyei irattárnoknál.

Az alakuló közgyűlés f. év január hó 31-én d. e. fél 11 órakor fog a Velencei Népkör helyiségébe megtartatni.

11 2-3

Az előkészítő bizottság.

Alkalmi áruház!

Bámulatos olesóság!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség b. tudomására hozni, hogy sikerült több rendbeli

CSÖDTÖMEGET
megvennem, melyeket
Kert-utca »Korona«-kávéházzal szemben levő üzletben

50%

a gyári áron

alul

árusítok ki. 264 8-52

Kérem a n. é. közönség becses látogatását.

Maradok kiváló tisztelettel

MARKOVITS MÓR.

Farsangra!!

 báli és lakodalmi
meghívók,
táncz-rendek és menü-kártyák,
különböző színnyomással.

Továbbá:

névjegyek, levélpapírok csinos dobozokban.

Lelkészek részére egyházi nyomtatványok: Uj Posta-könyv. Imatáblák (mise után.) Különféle papírok és irodaszerek sokkal jutányosabb árban, mint eddig.

Könyvnyomdánk **román szövegű** nyomtatványok elkészítésére is be van rendezve.

Megrendelések posta útján is eszközölhetők:

Szent-László könyvnyomdában

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. sz.

Nagy kiárúsítás!

Tisztelettel hozzuk tudomásra, hogy üzletünkben a legczélszerűbb cikkek közül **nagy kiárúsítást** rendezünk és

mélyen leszállított árakban

árusítunk, főleg a legújabb női felöltők, legújabb téli gallérok, gyermek köpenyek, muffok, női ruhakelme, barketek, téli kendő, férfi és női fehérneműek, kitűnő jó hazai vásznak, asztalneműek, szőnyegek és több száz darab női ruhaszövet maradékot, utóbbiakat

fél árban!

E kedvező bevásárlási alkalomra is kérve becses látogatását, maradtunk

kiváló tisztelettel

SPITZER TESTVÉREK.

Nagyvárad, Zöldfa-utca.

Téli kabátok
6 frttól.

Téli gallérok
10 frttól.

Téli ruhaszövet
25 krtól.

Női posztó
50 krtól.

Angol szövetek
80 krtól.

barketek
22 krtól

Vég jó vászon
4 frt 50 kr.

Vég jó Siffon
4 frt 20 kr.

Egy posztó kendő
2 frt.

Selyem fejkendő
80 kr.

275-11-26

3) 14-26 Gyors és biztos segély

gyomorhaj és annak következményei ellen!

A legjobb és leghatásosabb gyógyszer az egészség fenntartására, a nyelvi és vérenek tisztítására és tisztántartására és jó emésztés előidézésére a már mindenütt ismert és kedvelt

dr. ROSA-féle életbalzsam.

A legjobb és leghatékonyabb gyógyfűvekből legmondosabban elkészítve, igen hatásosnak bizonyult emésztési nehézségeknél, gyomorgörsnél, étvágytalanságnál, savanyu büfögésnél, vértelenségnek, aranyeres bántalmaknál stb. stb. Ezen kitűnő tulajdonságainál fogva, biztos és jónak bizonyult házi szerző volt.

Ára egy nagy üvegnek 1 frt, kis üveg 50 kr. Több ezer eladott és használt rőirat van kitéve szíves betekintés végett.

Ovás!

Családások elkerülése végett mindenkit figyelmeztetünk, hogy minden üveg az egyedül én általam eredeti elírás szerint készített, dr. Rosa életbalzsama, bék kartonba van becsomagolva, melynek hosszoldalán »Dr. Rosa életbalzsama, B. Fragner gyógyszerára a fekete sashoz, Prága 205-III. felirattal van ellátva, német, cseh, magyar és francia nyelven, homlokzaton törvényszékileg bejegyzett alábbi védjeggyel. — Dr. Rosa életbalzsama valódi minőségben kapható a készítő forrástól.

Fragner B., Pógszertárban »zum schwarzen Adler« RAGA 205-III. szám. Budapestén Török József gyógyszerárban n. Az osztrák-magyar birodalom valamennyi nagyobb gyógyszerára raktáron tartja ezen életbalzsamot. Ugyanott kapható.

Prágai egyetememes házikenőcs

mindennemű gyuladás, seb és daganat ellen, több ezer köszönő irat által biztos hatásának elismert szer.

Biztos sikeres alkalmazható gyuladásoknál, tejszékesséknél és glükeménységénél a gyermekválasztásnál: kelevényeknél, vérgaginatnál, genyesedésnél, pokolvarnál, körömdaganatnál, kézen vagy lábon előforduló körömmérg ellen, keményedéseknél, daganatoknál, mirigydaganatoknál, elzsírosodásnál stb. Minden dnyuladás, daganat, keményedés a legrövidebb idő alatt meggyógyíttatik; ha azonban genyesedés áll be, akkor a daganat legrövidebb idő alatt fájdalom nélkül kiszívatik és meggyógyíttatik.

25 és 30 kecs dobozokban.
Ovás! Minthogy a »prágai egyetememes« házi kenőcs igen gyakran hamisítottatik, mindenkit figyelmeztetünk, hogy eredeti alárás szerint csak a nálam, készítették. Az csakis akkor valódi, ha a sarga ércdobozban a melybe töltetik, vörös használati utasításban (9 nyelven van nyomva) és két kartonba, mely a fentebbi védjeggyel van ellátva, van göngyölve.

Fül-balzsam. A legkiválóbb és számtalan kísérlet által kitűnően bizonyult gyógyszer nagyothallók és siketek gyógyítására 1 üvege 1 forint.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves házi szer ellentáll az idő megpróbáltatásnak, mert már több mint 27 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésnek alkalmasították közszerként, csuszánál, tagzagatásnál és megfázásoknál és az orvosok által bedörzsölésre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyákorára Horgony-Pain-Expeller elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű házi szer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányoznia. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegekben árban nyújtom minden gyógyszerárban készletben van; forrást: Török József gyógyszeráránál Budapestén. De vásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget »Horgony« védjegy és Richter cégjegyzék nélkül mint nem valódit utasítsa vissza. RICHTER F. AD. és társa, os. és kir. udvari szállítók, BUDAPEST ADT.

Butorvásárlók figyelmébe!

Van szerencsém a n. é. közönség szíves figyelmébe ajánlani saját műhelyemben készült

kész butoraimat,

u. m. hálószoza, ebédlő és irodai teljes berendezéseket, melyek a legjobb kivitelben, felelősség mellett és a

legjutányosabb árakat számítva folyton készletben vannak.

Bármily e szakmába vágó magrendelések a legjobb és legújabb kivitelben elfogadtatnak.

Teljes tisztelettel

HERCZEGH VINCZE,

asztales

Nagy-Teleky-utca 447. szám.

257 8-20

Új varrógép raktár.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy ujonnan berendezett üzletembe a legjobb és legolcsóbb

varrógépek kaphatók.
Családi Singer varrógép
32 forinttól feljebb.

Valamint:

Wheeler-Wilson, karikahajós, Vibrating és más különleges varrógépek.

Ugyszintén alkatrészek eladása.

Villanyos csengők és Telefonok felszerelése. Minden rendszerű varrógép pontosan és jutányosan javíttatik.

Becsés pártfogását kérve

319 4-5

Tisztelettel

Feigenbaum H.

Kert-utca, Ipartestület háza mell

— A legolesőbb alkalmi vételi áruház. —

Márkus József

252-11-52

ÁRUHÁZA

Nagyvárad, Zöldfa-utca elején (Kohn Emánuel-féle ház).

Női és leány felöltő terme

Gallérok . . . 1 frt 50 krtól.
Kabátok . . . 4 frt 50 krtól.
Gallér, elegáns Plüsch . . .
8 frt 50 krtól.
Gyermek-köpeny 3 frt 50 krtól.
Plüsch kabátok . . . 9 frttól.
Fél Raadok félárban.
Kész blousok . 1 frt 80 krtól.
Gyapju alszoknyák . . .
1 frt 50 krtól.

A legujabb Thiebet gallér,
plüsch béléssel . . 16 frttól.
Model kabátok . . 10 frttól.
Valódi szörme gallérok . .
8 frttól.
A legujabb karakul gallérok,
plüssel kibéelve . . 9 frttól.
Női karmantyúk és sapkák
félárban.

Női ruhakelme és fehérnemű osztály

Egy szép angol ruhára 1.50
Egy téli gyapju kelme ruhára
2 frt 75 kr.
Tiszta gyapju Kasan méterje
52 kr.
120 cím. angol kelme mtr.
65 kr.
Legujabb mintázott francia
kelme mtr. 68 kr.
Szurah selyem minden szín-
ben mtr. 78 kr.

Fekete mintázott divat-sely-
mek 1 frttól.
Legujabb szicíliai selyem,
alkalmi ruhákra . 90 krtól.
Tiszta gyapju sotisch kel-
mek 52 kr.

1 vég szepességi vászon 3.80
1 vég rumburgi I. rendű 5.50
1 vég Schroll Chiffon . . 4.80
Csodálatos jó minőségű 2 sze-
mélyes selyem paplan . 6.35
1 madracz 5 frt.
Futószőnyegek méterje 15 kr.
Kitünő mosó barchetek 20 kr.

Teljes menyasszonyi kelengyék 100 frttól 2000 frtig.

Szabó-kellékek osztálya.

Legjobb minőségű harangszövet . 15 kr.
Foulard szatin 13 kr.
Atlas szatin (minden színben) . . 25 kr.
Moarc harangbélés 18 kr.
Lószőr kelme 27 kr.
Vasszalu szövet aljbélésnek egész uj 16 kr.

Férfi-divat osztály.

Egy finom Creton ing 2 gallérral . . 1.40
Egy elegáns hálóing diszszel . . . 1.40
1 finom Chiffon ing 1.20-tól.
1 egész finom ing 1.50
1 jó minőségű redős ing 1.25
1 kitünő minőségű lábravaló 1.20
3 pár fegyházban kötött harisnya 90 kr.
Zsebkendőkben különlegességek.

Női ruhák mérték után kitünő szabás, elegáns kivitel 20 forinttól.

Mindennemű ruhadiszek, rövidárak a legolesőbb árban.

— Férfi nyakkendőkben dús választék. —

Vidéki rendelések kivételes figyelemmel.

A legolesobb alkalmi vételi áruház.

Márkus József

252-11-52

ÁRUHÁZA

Nagyvárad, Zöldfa-utca elején (Kohn Emánuel-féle ház).

Női és leány felöltő terme

Gallérok . . . 1 frt 50 krtól.
Kabátok . . . 4 frt 50 krtól.
Gallér, elegáns Plüsch . . .
8 frt 50 krtól.
Gyermek-köpeny 3 frt 50 krtól.
Plüsch kabátok . . . 9 frttól.
Fél Raadok félárban.
Kész blousok . 1 frt 80 krtól.
Gyapju alszoknyák . . .
1 frt 50 krtól.

A legujabb Thiebet gallér,
plüsch béléssel . . 16 frttól.
Model kabátok . . 10 frttól.
Valódi szörme gallérok . .
8 frttól.
A legujabb karakul gallérok,
plüssel kibéelve . . 9 frttól.
Női karmantyúk és sapkák
félárban.

Női ruhakelme és fehérnemű osztály

Egy szép angol ruhára 1.50
Egy téli gyapju kelme ruhára
2 frt 75 kr.
Tiszta gyapju Kasan méterje
52 kr.
120 ctm. angol kelme mtr.
65 kr.
Legujabb mintázott francia
kelme mtr. 68 kr.
Szurah selyem minden szín-
ben mtr. 78 kr.

Fekete mintázott divat-sely-
mek 1 frttól.
Legujabb szicíliai selyem,
alkalmi ruhákra . 90 krtól.
Tiszta gyapju sotisch kel-
mek 52 kr.

1 vég szepességi vászon 3.80
1 vég rumburgi I. rendű 5.50
1 vég Schroll Chiffon . . 4.80
Csodálatos jó minőségű 2 sze-
mélyes selyem paplan . 6.35
1 madracz 5 frt.
Futószőnyegek méterje 15 kr.
Kitünő mosó barchetek 20 kr.

Teljes menyasszonyi kelengyék 100 frttól 2000 frtig.

Szabó-kellékek osztálya.

Legjobb minőségű harangszövet . 15 kr.
Foulard szatin 13 kr.
Atlas szatin (minden színben) . . 25 kr.
Moare harangbélés 18 kr.
Lószőr kelme 27 kr.
Vasszalu szövet aljbélésnek egész uj 16 kr.

Férfi-divat osztály.

Egy finom Creton ing 2 gallérral . . 1.40
Egy elegáns hálóing díszszel . . . 1.40
1 finom Chiffon ing 1.20-tól.
1 egész finom ing 1.50
1 jó minőségű redős ing 1.25
1 kitünő minőségű lábravaló 1.20
3 pár feyházban kötött harisnya 90 kr.
Zsebkendőkben különlegességek.

Női ruhák mérték után kitünő szabás, elegáns kivitel 20 forinttól.

Mindenmennyi ruhadiszek, rövidárak a legolesobb árban.

Férfi nyakkendőkben dús választék.

Vidéki rendelések kivételes figyelemmel.

Ruhakelme minták bérmentve.

Mérték szerinti ruhák 24 óra alatt.

Szövet- és csipke függönyök.

Asztali neműek.